

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ _____ ” _____ 20_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему: **«Методика складання та напрямки вдосконалення звітності підприємств (на прикладі ТОВ «Еко Терра Трейд»)»**

Виконавець:

Студентка ЦЗВФН

Бильдіна Маргарита Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Москалюк Ганна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1. Склад, види та нормативно-правове забезпечення звітності підприємств	6
1.2. Нефінансова звітність в Україні та світі.....	11
1.3. Інноваційні технології у звітності: перспективи та ризики.....	17
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ НА ТОВ «ЕКО ТЕРРА ТРЕЙД».....	23
2.1. Характеристика діяльності та аналіз фінансового стану ТОВ «Еко Терра Трейд».....	23
2.2. Склад та особливості формування звітності підприємства.....	36
2.3. Оцінка системи внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві.....	39
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ЗВІТУВАННЯ НА ТОВ «ЕКО ТЕРРА ТРЕЙД».....	46
3.1. Аналіз беззбитковості діяльності та ефективності використання оборотного капіталу на досліджуваному підприємстві.....	46
3.2. Аналіз вірогідності банкрутства на ТОВ «Еко Терра Трейд».....	52
3.3. Напрями вдосконалення звітності та її аналізу на ТОВ «Еко Терра Трейд».....	56
ВИСНОВКИ.....	62
Список використаних джерел.....	66
Додатки.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах звітність підприємств є надзвичайно важливою для різних стейкхолдерів будь-якого підприємства: власників, керівників, інвесторів, урядових органів та інших зацікавлених сторін. Вона дозволяє контролювати фінансове становище підприємства, аналізувати його результати та приймати важливі управлінські рішення. Звіти також забезпечують прозорість та довіру серед зацікавлених сторін, що важливо для здорової бізнес-екосистеми.

З розвитком технологій та зміною регуляторного середовища актуальність вдосконалення процесів звітування постійно зростає, підвищуються вимоги щодо прозорості та дотримання стандартів у всіх секторах економіки. Також важливою стає роль цифрових технологій у зборі, обробці та аналізі фінансової і нефінансової інформації, що робить процес звітності більш швидким, ефективним та точним.

Крім того адекватна фінансова звітність допомагає ідентифікувати потенційні ризики та вчасно реагувати на них, щоб зменшити їх вплив на підприємство.

Внесок низки українських вчених у розвиток звітування неможливо переоцінити. Так, серед вагомих дослідників у цій царині слід відокремити: Лемішовська О. С., Михайловський В. О., Гладій І. О., Шевчук К. В., Яремко І. Й., Заворітній М. В., Фоміна О. В., Поліщук О. Т., Шимко Н. О. (досліджували питання управлінської звітності); Добровольська О. В., Ганін В. І., Христофор А. В., Кравченко М. В., Даніленко О. В., Войтенко Т., Москалюк Г.О., Тонгобаш (вивчали різні аспекти підготовки та вдосконалення фінансової звітності), Кононенко, Л. В., Сисоліна Н. П., Чалий І., Чумаченко О. С., Уманців Г., Семенова С., Польовик Є. (приділяли увагу нефінансовій звітності в умовах сталого розвитку), Коваль Л. В., Черешнюк О., Леськів Т., Томчук О. Ф., Немеш Г. С. (аналітичні властивості фінансової звітності) тощо

Все наведене вказує на підвищену актуальність теми дослідження у кваліфікаційній роботі.

Мета дослідження – вивчення теоретично-практичних та методичних питань щодо процесу звітування українських підприємств, а також надання пропозицій щодо його вдосконалення.

Завдання дослідження окреслено у межах загальної мети, зокрема:

- визначити склад, види та нормативно-правове забезпечення звітності у сучасних умовах господарювання українських підприємств;
- розглянути особливості нефінансової звітності у в Україні та світі;
- дослідити інноваційні технології у процесі звітування;
- охарактеризувати діяльність ТОВ «Еко Терра Трейд»;
- провести та аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства;
- встановити склад та особливості формування звітності ТОВ «Еко Терра Трейд», у т.ч. у сфері ЗЕД;
- оцінити стан діючої системи внутрішнього контролю на підприємстві;
- провести аналіз беззбитковості діяльності та ефективності використання оборотного капіталу на досліджуваному підприємстві;
- провести оцінку вірогідності банкрутства на ТОВ «Еко Терра Трейд»;
- виявити недоліки та дискусійні моменти у діючій системі звітування ТОВ «Еко Терра Трейд», а також запропонувати ефективні шляхи її вдосконалення під час війни.

Об'єкт дослідження – процес формування звітності на підприємстві.

Предмет дослідження – сукупність теоретично-методичних та практичних аспектів щодо підготовки та вдосконалення звітності на підприємстві ТОВ «Еко Терра Трейд».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі досліджено сучасний стан процесу формування звітності на підприємстві, використовуючи діалектичний підхід. У межах зазначеного підходу були застосовані два базові методи: індукція та дедукція. Для вирішення поставлених завдань використовувалися наступні методи: аналіз та синтез, групування, порівняння. Абстрактно-логічний метод дав можливість структурувати

отриману інформацію та розглядати її узагальнено, що сприяло глибшому розумінню та узагальненню результатів дослідження. Використання методів аналізу та синтезу, зведення та групування дозволило докладно розібрати та систематизувати інформацію, що була важливою передумовою для розробки рекомендацій щодо удосконалення системи обліку та контролю на підприємстві. Аналіз коефіцієнтів, трендовий аналіз та прийоми порівняння й узагальнення застосовувались для виявлення впливу чинників на зміну показників ефективності господарювання й надання рекомендацій, направлених на мінімізацію кризових проявів у діяльності досліджуваного підприємства.

Інформаційна база дослідження представлена численними нормативно-правовими документами України, що законодавчо забезпечують процес звітування на підприємствах; статистичні дані; статті, монографії, навчальні посібники провідних науковців, дослідників як в Україні, так і за її межами; матеріали науково-практичних конференцій, періодичних спеціалізованих видань; інформація з мережі Інтернет тощо. Інформацію щодо діяльності досліджуваного підприємства отримано безпосередньо у керівництва: первинні документи, статутно-довідкові документи, реєстри обліку з автоматизованої системи BAS, різні види звітності ТОВ «Еко Терра Трейд».

Структура та обсяг роботи. Структурно робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (46 джерел) та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 72 сторінки. Основний зміст викладено на 65 сторінках, у тому числі 11 таблиць та 14 рисунків.

Публікації результатів дослідження. За темою дослідження автором було взято участь та оприлюднено тези доповіді на студентській конференції факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій ОНЕУ (10-11 квітня 2024 р., ОНЕУ). Тема доповіді: «Звіт про управління в умовах розкриття інформації про сталий розвиток», науковий керівник – к.е.н., доц. Москалюк Г.О.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Склад, види та нормативно-правове забезпечення звітності підприємств

У сучасних умовах значної невизначеності, турбулентності, дії воєнного стану та підвищеної ризикованості діяльності більшість суб'єктів ринкових відносин цікавлять остаточні результати діяльності підприємства. Саме тому стає все більш необхідним ефективне забезпечення топ-менеджерів достовірною та об'єктивною інформацією про фінансово-майновий стан підприємства. Таку інформацію можна знайти у фінансовій звітності, ретельний аналіз якої дає можливість учасникам економічних відносин приймати своєчасні та якісні управлінські рішення та здійснювати стратегічне планування й прогнозування на майбутнє.

Крім того під час конкурентної боротьби підприємствам важливо оптимально застосовувати всі свої ресурси, вивчати навички ефективного використання, а також розподілу та перерозподілу. Виконання цих завдань спрямовано на ефективність діяльності підприємства, його конкурентоспроможність та перспективи розвитку, які прийняті ефективними управлінськими рішеннями. Отже, для управління підприємством важливий доступ до повної, надійної та якісної інформації про загальний стан компанії. З метою оцінки та аналізу ефективності діяльності використовується система фінансової звітності. Варто зазначити, що така звітність цікава як внутрішнім підприємства (власникам, керівникам, акціонерам, працівникам тощо), так і зовнішнім користувачам (клієнтам, постачальникам, кредиторам, потенційним інвесторам, державним контролюючим органам тощо). Зовнішні користувачі вивчають звітність для оцінки фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності підприємства перед прийняттям рішень про співпрацю чи інвестування. Кожен користувач має різні цілі, проте кожен з них зацікавлений у кінцевому фінансовому результаті діяльності підприємства.

Згідно НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність – це звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, метою складання якої є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [35].

Склад, принципи фінансової звітності та загальна характеристика звітів наведено на рис. 1.1.

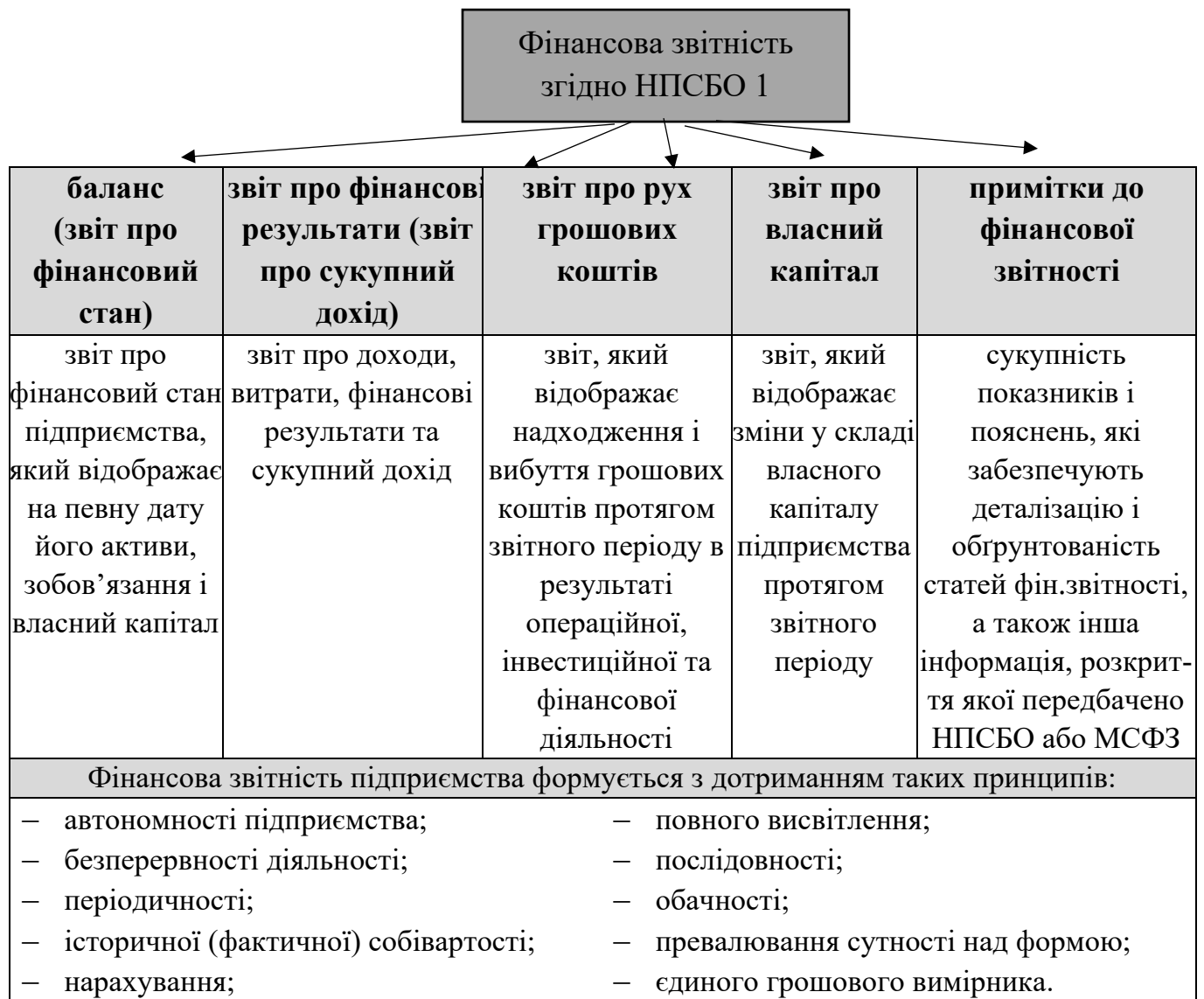

Рис. 1.1. Склад фінансової звітності

Джерело: складено автором на підставі [35]

Досліджуючи склад фінансової звітності компаній в Україні слід звернути увагу на необхідність врахування категорії підприємства і відповідно особливостей щодо регулювання процесу подання звітності згідно діючого законодавства, зокрема Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [31] (рис. 1.2).

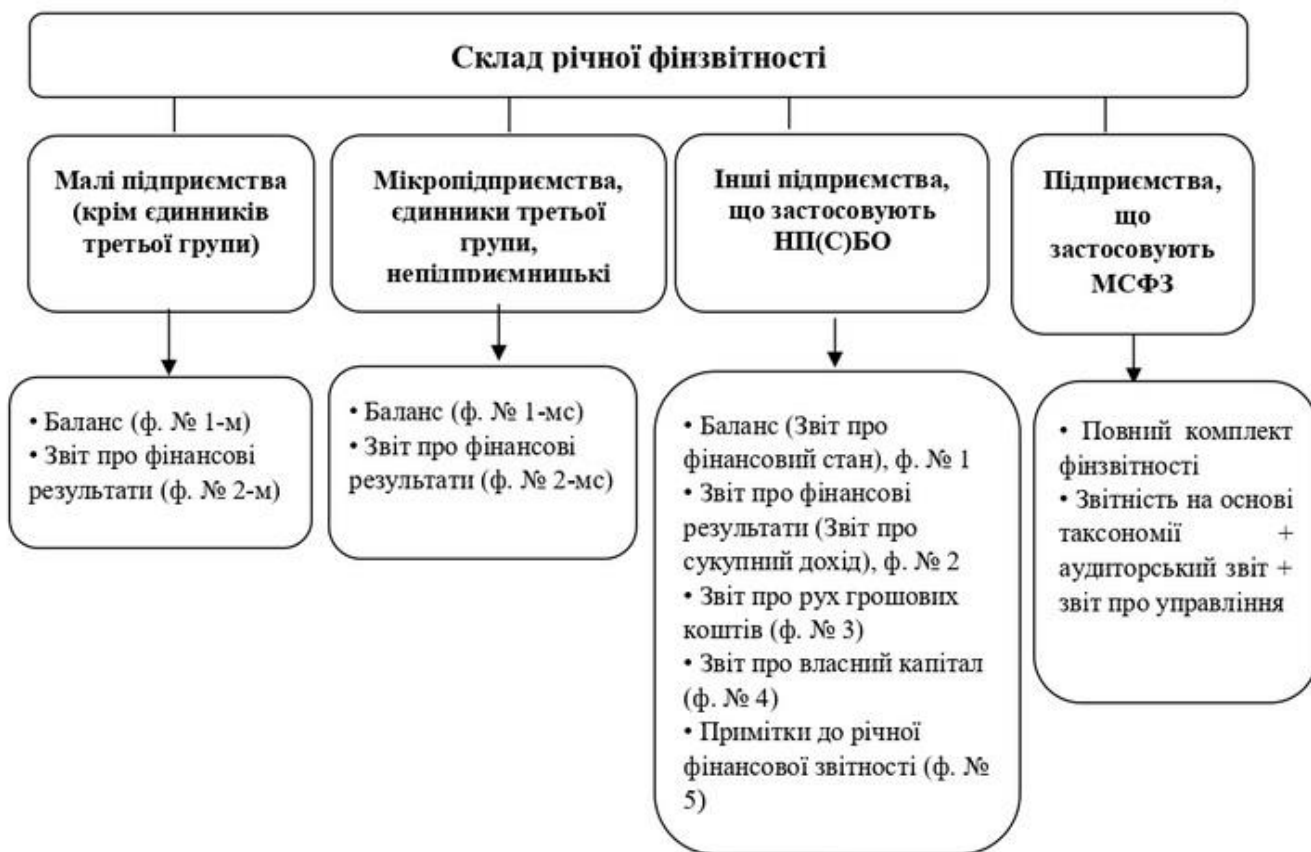

Рис. 1.2. Склад фінансової звітності залежно від категорії підприємств

Джерело: [39]

Щоб визначити, до якої категорії належить підприємство та який комплект фінансової звітності воно має подати, слід розрахувати показники (табл. 1.1), передбачені ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [31]. Показники потрібно визначити у євро за офіційним курсом гривні до іноземної валюти (середній за період). Підприємство має відповідати щонайменше двом показникам із трьох, наведених у вказаному законі для тієї чи тієї категорії підприємств.

Таблиця 1.1

Показники для класифікації підприємств

№ з/п	Показник	Джерело
1	Балансова вартість активів	Дані з рядка 1300 графи 4 (підсумок активу балансу станом на кінець періоду) Балансу (форми № 1, 1-м, 1-мс)
2	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Дані з рядка 2000 графи 3 (сума чистих доходів від реалізації за звітний період) Звіту про фінансові результати (форми № 2, 2-м, 2-мс)
3	Середня кількість працівників	Розраховується згідно з вимогами Інструкції зі статистики кількості працівників, затвердженої наказом Держстату від 28.09.2005 № 286

Джерело: [25]

Згідно Порядку № 419 [38] підприємства мають подавати фінансову звітність:

- органам, до сфери управління яких належать підприємства, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів;
- іншим органам та користувачам, зокрема, органам державної статистики;
- до Центру збору фінансової звітності лише фінансову та консолідовану звітність, складену на основі таксономії за МСФЗ в єдиному електронному форматі;
- податковим органам – підприємства-платники податку на прибуток мають подавати фінансову звітність разом із декларацією з податку на прибуток підприємств.

Призначення звітності підприємств полягає в тому, щоб надати зацікавленим сторонам (інвесторам, кредиторам, урядовим органам, клієнтам тощо) достовірну та об'єктивну інформацію про фінансове становище, результати діяльності та перспективи розвитку підприємства. Це допомагає приймати управлінські рішення, оцінювати ризики, залучати інвестиції та забезпечувати довіру від зацікавлених сторін.

Розглянемо основні законодавчі акти, якими регламентовано загальні та спеціальні питання формування, подання звітності в Україні:

- Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [31];
 - Порядок подання фінансової звітності [38];
 - Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом МФУ № 433 від 28.03.2013 р.;
 - Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності, затверджені наказом МФУ № 476 від 11.04.2013 р. ;
 - національний ПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [35];
 - національний ПСБО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»;
 - національний ПСБО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [36]
- та інші.

Підприємства, які зобов'язані або добровільно складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, мають дотримуватись вимог МСБО 1 «Подання фінансової звітності», Концептуальної основи фінансової звітності та інших нормативних документів.

Запозичення міжнародної облікової практики дозволяє враховувати сучасні тенденції та вимоги до фінансової звітності, що стає особливо важливим у глобалізованому економічному середовищі. Це також сприяє покращенню якості фінансової звітності та довіри до неї як з боку внутрішніх, так і зовнішніх стейкхолдерів підприємства.

Однак, важливо також враховувати особливості внутрішнього законодавства та економічного середовища України, щоб забезпечити адаптацію міжнародних стандартів до конкретних потреб і умов діяльності підприємств. Такий баланс дозволить досягти оптимального результату із забезпечення якості звітності та ефективності функціонування підприємств.

Таким чином, можна зробити загальні висновки, що звітність підприємства – це система документів та інформаційних матеріалів, яка відображає фінансовий стан, результативність та рух грошових коштів підприємства протягом певного періоду часу. Вона включає в себе різні типи обов'язкових фінансових звітів, а також різноманітні додаткові відомості та коментарі, які допомагають розуміти та проаналізувати ці показники.

Звітність підприємства є ключовим елементом фінансової прозорості та взаємодії з зацікавленими сторонами, який забезпечує довіру, ефективне управління та прийняття обґрунтованих рішень, сприяючи стійкому розвитку бізнесу в довгостроковій перспективі.

1.2. Нефінансова звітність у в Україні та світі

Системи бухгалтерського обліку не можуть уникнути глобальних змін і повинні бути гнучкими та адаптуватися до нових інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів. Водночас облікове відображення показників корпоративної стійкості виявляє низку невирішених питань та неузгодженостей в існуючих нормативних документах, пов'язаних з досягненням глобальних цілей сталого розвитку.

Звітність підприємств включає різні види фінансової інформації, яку підприємство представляє своїм зацікавленим сторонам з певною періодичністю. Окрім названої вище фінансової звітності важливою складовою звітування у всьому світі останнім часом стає нефінансова звітність. Що це таке? Нефінансова звітність – це частина звітності підприємства, яка не стосується фінансової діяльності, але включає в себе інформацію про різні аспекти діяльності підприємства, такі як соціальна відповідальність, екологічна діяльність, корпоративна культура, управління персоналом та інші.

Основними складовими нефінансової звітності вважається:

1) соціальна відповідальність, управління персоналом розкривається у соціальній звітності – це розкриття інформації про соціальні програми, політику зайнятості,

програми навчання та розвитку персоналу, благодійну діяльність, стосунки зі співробітниками, відносини з співробітниками, громадську діяльність та інші аспекти, які впливають на суспільство та управління людськими ресурсами.

2) екологічна діяльність розкривається в екологічній звітності – це розкриття інформації про екологічний вплив підприємства, заходи щодо зменшення викидів, енергоефективність, використання відновлювальних джерел енергії та інші екологічні ініціативи.

3) корпоративна культура, гідність та управління розкривається в корпоративній звітності – це розкриття інформації про цінності, етичні стандарти, внутрішні процедури, чесні операційні практики, політику управління та інші аспекти корпоративної культури, які впливають на робочу атмосферу та взаємини в колективі.

Вищеназвані аспекти описують загальне поняття корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ), а на міжнародний манер – ESG-принципи (аббревіатура, що означає з англ. E – environmental (довкілля), S – social (соціальна сфера), G – governance (корпоративне управління). Звітність, підготовлена на підставі принципів КСВ/ESG, набуває дуже особливого значення у сучасному бізнес-середовищі, де сталість, соціальна відповідальність та етичні стандарти відіграють значну роль для інвесторів, споживачів та усіх зацікавлених сторін.

ESG-звітність допомагає підприємствам показати свою відповідальність перед спільнотою та навколишнім середовищем, забезпечуючи довіру інвесторів, споживачів та інших зацікавлених сторін. Вона також допомагає підприємствам інтегрувати аспекти сталого розвитку та етичного управління в свою стратегію та бізнес-процеси, що сприяє створенню стійкого та успішного бізнесу у довгостроковій перспективі.

В Україні необхідність запровадження такого роду звітності зумовлена процесом імплементації бухгалтерського законодавства Європейського Союзу, зокрема Директиви 34/ЄС та МСФЗ у національну нормативно-правову базу. Проте єдиним елементом подібного звітування, який законодавчо передбачений в нашій країні, є Звіт з управління. Українські підприємства при цьому мають досить обмежений досвід у

підготовці та поданні Звіту про управління. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлює обов'язковість складання Звіту про управління великими підприємствами (оприлюднюють фінансову та нефінансову інформацію) та середніми підприємствами (вносять лише фінансову інформацію. Також затверджено Методичні рекомендації зі складання Звіту про управління [33], які безпосередньо містять рекомендації щодо змісту та порядку складання даного звіту, зокрема напрями формування інформації. Так, з метою систематизації та співставності інформації звіт про управління рекомендується формувати за такими напрямками:

- організаційна структура та опис діяльності підприємства;
- результати діяльності;
- ліквідність та зобов'язання;
- екологічні аспекти;
- соціальні аспекти та кадрова політика;
- ризики;
- дослідження та інновації;
- фінансові інвестиції;
- перспективи розвитку;
- корпоративне управління (складають підприємства - емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію) [33].

До сильних сторін Звіту про управління Гнедіна К. В. та Нагорний П. В. пропонують віднести:

- Можливість власного підходу до стилю оформлення;
- Відображення комплексних особливостей суб'єкту господарювання у Звіті;
- Оцінка ризиків та стратегія підприємства роботи з ними;
- Приділення уваги не тільки минулому, а й майбутньому підприємства;
- Публікація інформації, доступної для широкого кола користувачів [7].

Питання щодо розкриття підприємствами нефінансової інформації є актуальним у царині останніх глобалізаційних процесів у системі звітування в Європі. Так, період розгляду Європейським Парламентом і Радою завершився 21 жовтня 2023 року без заперечень, що означає, що Європейські стандарти звітності зі сталого розвитку (ESRS) були остаточно затверджені та стануть частиною законодавства ЄС [30]. Це означає, що законодавство ЄС про звітність зі сталого розвитку зазнає фундаментального оновлення в результаті прийняття нової Директиви про корпоративну стійкість (CSRD), яка замінить Директиву про нефінансову звітність (NFRD) з 2014 року. CSRD є частиною Європейського зеленого курсу – пакету політичних ініціатив, покликаних закласти основи для здійснення зеленого переходу в ЄС та зробити об'єднання держав кліматично нейтральним до 2050 року [12].

Директива ЄС про CSRD була опублікована ще у грудні 2022 року і для певних компаній почне застосовуватися у 2024 фінансовому році. Під дію CSRD підпадають приблизно 50000 компаній, які зареєстровані на регульованих ринках ЄС або проводять значну діяльність у країнах ЄС. Україна, обравши європейський напрямок розвитку, має враховувати дані зміни і готуватись до впровадження у майбутньому ESRS і в нашій країні. У такому змістовному взаємозв'язку Звіт з управління є певним початковим етапом для розповсюдження стандартів нефінансового звітування для українських підприємств. На нашу думку, на законодавчому рівні слід передбачити складання Звіту з управління не лише середні і великі підприємства, але й малий бізнес.

Нові стандарти ESRS містять певні вимоги за основними аспектами сталого розвитку та принципами корпоративної соціальної відповідальності (рис. 1.3). Прийняття стандартів звітності зі сталого розвитку є суттєвим кроком у зміні корпоративної звітності з наслідками для компаній як в Європі, так і в усьому світі.

Для українських підприємств це означає необхідність поглиблення, вдосконалення й подальшого розвитку:

- процесів нефінансового звітування про бізнес-моделі, стратегії, ланцюги поставок, що пов'язані зі сталим розвитком;

- взаємодії зі стейкхолдерами та найефективнішого врахування їх інтересів шляхом прозорого, достовірного та якісного звітування про підходи компанії в процесі прийняття управлінських рішень [23].

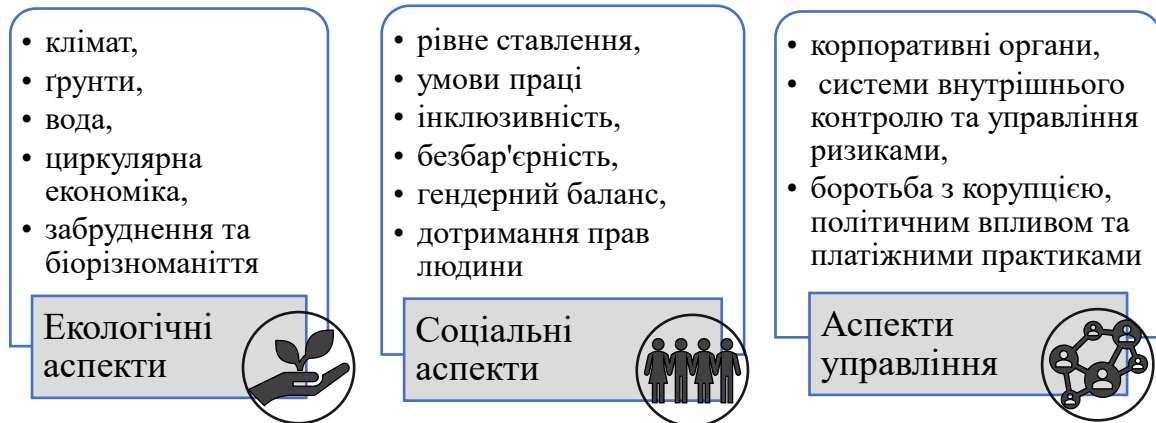

Рис. 1.3. Вимоги стандартів ESRS за основними аспектами сталого розвитку

Джерело: [23].

Основним призначенням стандартів ESRS є надання простої та логічно зрозумілої інформації про сталий розвиток. Стандарти є невід'ємним елементом директиви CSRD. Зараз чинним є пакет з 12 стандартів ESRS, і очікується прийняття ще кількох додаткових стандартів, які наразі перебувають на етапі розробки (рис. 1.4).

На нашу думку, середнім і великим компаніям України вже потрібно проводити обов'язкові заходи для адаптації до нових реалій, першочергові дії для підготовки до виконання європейських вимог до розкриття інформації в сфері сталого розвитку.

Вважаємо, що Звіт з управління потребує вдосконалення як з сторони законодавців щодо регламентації окремих положень до розкриття інформації, так і з сторони компаній, які мають по новому сприймати необхідність звітування про екологічні, економічні і соціальні аспекти власної діяльності. Це стає реальною необхідністю у зв'язку із:

- підвищенням важливості функціонування в умовах сталості під час війни;
- прийняттям стандартів звітності про сталий розвиток у ЄС і розумінням об'єктивності включення і України в процеси такого звітування у майбутньому.

Рис. 1.4. Склад стандартів звітності зі сталого розвитку

Джерело: [23]

Таким чином, Звіт про управління не дублює фінансову звітність та примітки до неї, а є самостійним документом з конкретними цілями та завданнями, який публікується разом з фінансовою звітністю. Інформація, що міститься в ньому, необхідна інвесторам

та суспільству для розуміння результатів діяльності підприємства, в тому числі соціальної, перспектив його розвитку, а також ризиків та невизначеностей, пов'язаних з діяльністю компанії.

Дослідження звітності зі сталого розвитку показало, що структура Звіту про управління не регулюються і є, по суті, довільною. Однак, як на національному, так і на міжнародному рівні існують певні рекомендації щодо того, що повинні містити такі звіти та які елементи повинні бути розкриті. Процес вдосконалення в цьому напрямі все ще триває з утвердженням нових європейських директив і стандартів. Водночас, національним регуляторам у цій сфері варто звертати увагу на процеси, що відбуваються на європейському просторі та враховувати їх.

1.3. Інноваційні технології у звітності: перспективи та ризики

У сучасному світі розвиток інноваційних технологій відіграє ключову роль в розвитку різних галузей господарства, в науці, в соціумі та безперечно і в звітності. Їхнє впровадження відкриває безліч можливостей для покращення якості життя людей, оптимізації виробництва та послуг, підвищення прозорості діяльності підприємств, а також зростання ефективності управління в цілому. Проте разом з цими перевагами інноваційні технології несуть за собою певні ризики, які потребують уважного аналізу та управління.

Наразі сучасний світ переживає швидкий технологічний розвиток, який суттєво перетворює способи, якими нині ведеться бізнес та взаємодія з фінансовою інформацією. Інноваційні технології в обліку та звітності стають не лише парадигмою ефективності, але й об'єктом уваги щодо їхніх ризиків та перспектив. Це важливий аспект у контексті постійних змін у бізнес-середовищі та вимог до швидкості і точності в управлінні підприємством.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів

наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [32].

Розглянемо сучасні перспективи розвитку інноваційних технологій у звітності (рис. 1.5).

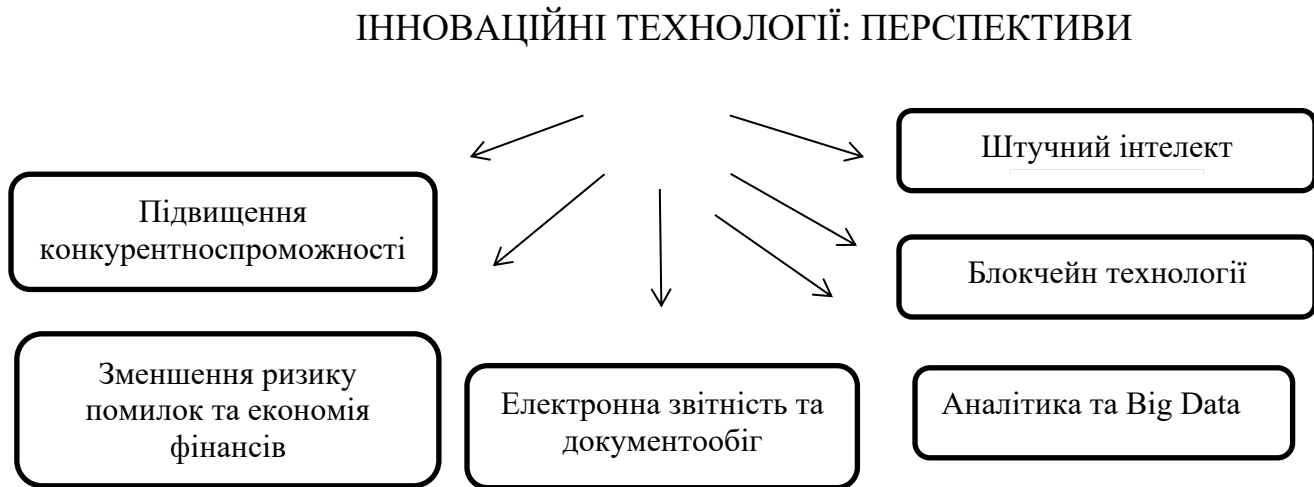

Рис. 1.5. Перспективи розвитку інноваційних технологій у звітності

Джерело: складено автором

Інноваційні технології являють собою потужний механізм для стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національних господарств. За допомогою інновацій підприємства можуть собі дозволити збільшити продуктивність та ефективність виробництва, який в майбутньому буде приводити до збільшенню обсягів виробництва та підвищенню рентабельності. Додатково, впровадження інноваційних технологій у систему обліку і звітності дозволяє підприємствам ефективніше адаптуватися до змінних умов ринку, швидше і точніше аналізувати конкурентні переваги та слабкі місця, а також ідентифікувати нові можливості для розвитку бізнесу. У результаті цього підприємство може швидше реагувати на потреби клієнтів та забезпечувати їм більш якісне обслуговування, що сприяє збільшенню його конкурентоспроможності на ринку. Це буде сприяти та давати

змогу певному продукту виходити на міжнародний ринок та бути конкурентоспроможним.

Завдяки інноваційним технологіям стало можливим ефективне впровадження електронної звітності та документообігу в Україні. Нині відбуваються процеси вдосконалення цих процесів, що відкриває нові можливості для покращення ефективності облікових процесів і зменшення витрат. Впровадження електронної звітності дозволяє автоматизувати процеси створення, зберігання та надсилання фінансової звітності, що спрощує їхнє ведення та зменшує ризик помилок. Також це дозволяє зберігати великі обсяги документів у електронному форматі, що дуже зручно та є можливість все швидко знайти [16].

У перспективі очікується широке поширення технології блокчейн у фінансово-економічній сфері, що включає банківський сектор, ринок цінних паперів та сферу державного управління. Це дозволить покращити ефективність та надійність операцій, забезпечить більшу прозорість та безпеку даних, а також сприятиме створенню нових моделей бізнесу та підвищить рівень довіри до фінансових та управлінських процесів [15]. Блокчейн-технологія, технологія призначена для забезпечення надійного обліку активів та контролю за ними, дозволяючи систематизувати інформацію і забезпечувати безпечний доступ до неї для аудиторів та контрагентів. Використання блокчейну підвищує транспарентність та захищає від шахрайських дій з інформацією [2].

Крім того, інноваційні технології сприяють покращенню співпраці та обміну даними між різними відділами та підрозділами компанії. Завдяки цьому можна ефективніше координувати роботу різних підрозділів, швидше вирішувати проблеми та уникати дублювання робіт. Це дозволяє створити єдину базу даних, до якої можуть мати доступ відповідні працівники, що полегшує аналіз інформації та підготовку звітності. Таким чином, інтеграція електронної звітності та документообігу зі співпрацею й обміном даними завдяки інноваційним технологіям сприяє покращенню ефективності процесу звітування в організації, що забезпечує в цілому збільшення продуктивності та зменшення витрат.

Автоматизація облікових процесів та процесу звітування в наш час є важливим аспектом. Але в реальності не завжди можна досягти ідеальності, тому якщо уважність при розробці або впровадженні програмного забезпечення для автоматизації облікових процесів буде недостатньою, це може призвести до появи помилок або неточностей у фінансовій звітності. Це може порушити довіру стейкхолдерів, створити правові проблеми та негативно вплинути на репутацію компанії. Отже стає важливо для підприємства приділяти достатню увагу кожному етапу розробки та впровадження програмного забезпечення, проводити ретельне тестування і забезпечувати належну підготовку персоналу. Додатково, необхідно пам'ятати, що помилки в фінансовій звітності можуть призвести до серйозних фінансових втрат підприємства, порушень регулятивних вимог та негативного впливу на репутацію компанії серед інвесторів і клієнтів.

Погоджуємось з думкою О. В. Кантаєвої, що одним з найважливіших недоліків сучасного обліку інновацій є відсутність єдиної системи облікових регістрів і бухгалтерських рахунків для відображення витрат, доходів та інноваційних результатів. Існуючі облікові моделі не відповідають адекватним різновидам інноваційних процесів і не забезпечують достатньо достовірних даних для проведення економічного аналізу та регулювання в сфері інновацій [13].

Збільшення використання цифрових технологій і автоматизація облікових процесів безумовно збільшують появу різних ризиків (рис. 1.6), у тому числі ризиків кібератак і несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації. Одним з основних чинників є те, що цифрові системи надають більше можливостей для атак, оскільки вони зберігають велику кількість конфіденційної інформації, яка може бути цінною для хакерів.

Крім того, інтеграція різних систем обліку та звітності може створити більше точок входу для потенційних зловмисників. Наприклад, якщо одна система має доступ до іншої через мережу, це може стати вразливою точкою для кібератак. Розширення обсягу даних, що обробляються в таких системах, збільшує ризик втрати конфіденційності,

цілісності та доступності інформації. Тому важливо ретельно проаналізувати та управляти цими ризиками під час інтеграції інноваційних технологій в облік та звітності.

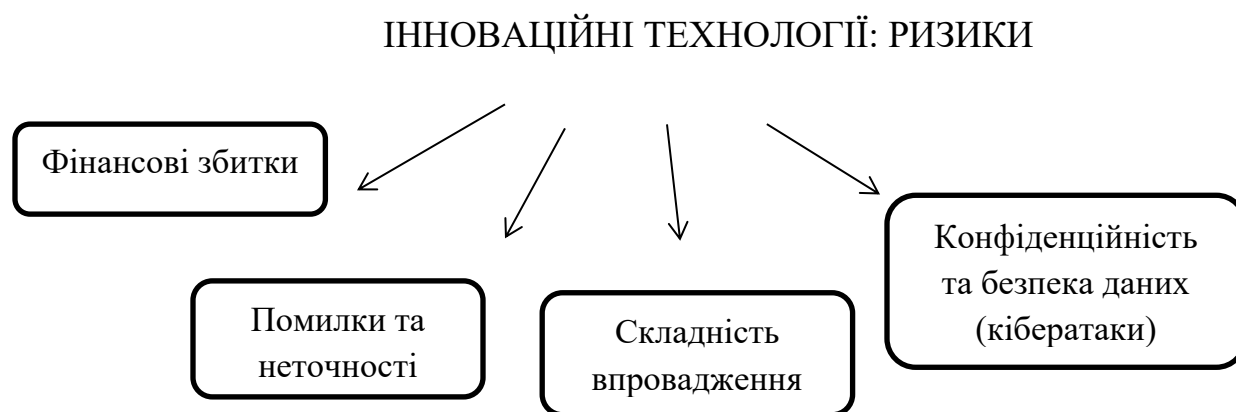

Рис. 1.6. Можливі ризики при впровадженні інноваційних технологій
у процес звітування

Джерело: складено автором

Існує також фінансовий ризик. Оскільки впровадження нових технологій нерідко вимагає значних фінансових витрат на закупівлю необхідного обладнання, розробку програмного забезпечення та підготовку персоналу. Невдале впровадження може призвести до серйозних фінансових збитків та непередбачених витрат, які можуть стати тягарем для підприємства і негативно позначитися на його фінансовому стані та конкурентоспроможності. Такі ризики потребують уважного аналізу та планування, а також вчасних заходів для їх запобігання та мінімізації.

Таким чином, інноваційні технології дозволяють покращити ефективність облікових процесів, завдяки ним можна зменшити витрати, зробити все набагато доступнішим, спростити створення звітності, її зберігання та дозволити простіше надсилати та ділитися звітами між різними підрозділами.

Інтеграція інноваційних технологій, таких як електронна звітність та співпраця між підрозділами компанії, покращує ефективність процесу звітування та забезпечує збільшення продуктивності. Однак, при автоматизації облікових процесів важливо приділяти увагу кібербезпеці та уникати помилок у фінансовій звітності, що може вплинути на репутацію та фінансовий стан компанії.

Враховуючи розглянуті ризики, важливо проводити детальний аналіз та планування перед впровадженням інноваційних технологій в звітність, а також регулярно оновлювати заходи безпеки та моніторингу для забезпечення надійності і стабільності фінансових процесів.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ НА ТОВ «ЕКО ТЕРРА ТРЕЙД»

2.1. Характеристика діяльності та аналіз фінансового стану ТОВ «Еко Терра Трейд»

Ведення лісового господарства здійснюється державними або комунальними підприємствами. Частка приватної власності на ліси становить менше 0,1 % від загальної площі лісових угідь. У той же час, на площі близько 0,8 млн га господарство не ведеться через заповідний статус. У 73 % державних лісів господарську діяльність здійснюють державні лісогосподарські підприємства, підпорядковані Державному агентству лісових ресурсів України [44].

У 2021 році було заготовлено 17,6 млн м³ деревини, у тому числі:

- ділова деревина – 9,2 млн м³
- дров'яна деревина промислового використання – 4,4 млн м³
- дров'яна деревина непромислового використання – 4,0 млн м³

У 2022 році було заготовлено 15,9 млн м³ деревини, у тому числі:

- ділова деревина – 7,2 млн м³
- дров'яна деревина промислового використання – 4,0 млн м³
- дров'яна деревина непромислового використання – 4,6 млн м³ [там же].

ТОВ «Еко Терра Трейд» є підприємством, на базі якого проходило дослідження загально-теоретичних і практичних питань процесу звітування. Розглянемо особливості здійснення діяльності та проаналізуємо фінансовий стан даного підприємства.

ТОВ «Еко Терра Трейд» було засновано у 2018 році у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю. Основною діяльністю компанії за КВЕД є 16.10 Лісопилне та стругальне виробництво, однак Статутом (додаток А) також передбачено і інші види діяльності, зокрема: 46.13 Діяльність посередників у торгівлі деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами; 46.18 Діяльність

посередників, що спеціалізуються в торгівлі іншими товарами; 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням.

У процесі дослідження нами було встановлено, що ТОВ «Еко Терра Трейд» здійснює діяльність як в межах України, так і за її межами, здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність. Це істотно впливає на специфіку здійснення обліково-аналітичної і контрольної діяльності підприємства, особливо під час війни.

ТОВ «Еко Терра Трейд» спеціалізується на закупівлі необроблених лісоматеріалів, переважно колод і технічних пиломатеріалів, а також відходів лісового господарства від державних лісгосподарських підприємств України. Отримана деревина транспортується залізничним транспортом до складу компанії, який розташований на території ДП «МТП «Чорноморськ». Для цього досліджуване підприємство отримало Акт-допуск на виконання робіт, пов'язаних зі зберіганням майна, яке не є вантажем, на території контейнерного терміналу ДП «МТП «Чорноморськ» (Додаток Б).

Після прибуття на склад сировина зберігається, а потім за допомогою спеціальної техніки потрапляє до деревообробного верстату, де вона подрібнюється на тріску. Після обробки та складування готової продукції, підприємство організовує навантаження її на судно для навалочних вантажів з метою експорту в Туреччину. Така діяльність відображає процес використання лісових ресурсів та їх подальшу переробку для вивезення на зовнішні ринки у межах зовнішньоекономічної діяльності.

Тріска деревинна (wood chips) – подрібнена деревна біомаса у вигляді часток певного розміру, що утворюються в процесі механічної обробки деревини гострими інструментами, такими як ножі. Деревні тріски мають прямокутну форму, зазвичай завдовжки від 5 мм до 50 мм, а завтовшки менше за інші розміри. Сировиною для виготовлення трісок є дров'яна деревина промислового та непромислового використання, а саме лісоматеріали круглі або колоті, непридатні (або недоцільні) для пиляння, стругання чи луцення, тобто для виробництва корисних пиломатеріалів, заготовок, шпону, сірників.

З початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну підприємство на рік припинило свою експортну діяльність і максимально реорганізувало виробничий процес на внутрішній ринок. Весною 2023 року було поновлено експортні операції на Західній Україні.

Уся продукція ТОВ «Еко Терра Трейд» – сертифікована. Так, у 2022 році було отримало сертифікат Forest Stewardship Council (далі – FSC; <https://ua.fsc.org>). Це добровільна лісова сертифікація.

Ліси України займають площу 9,6 млн га, що становить 92,3% усіх ділянок, вкритих лісовою рослинністю в Україні (10,4 млн га) або 15,9% всієї території країни. Ліси в країні надають численні загально визнані екосистемні послуги, такі як збереження води, захист середовищ існування, а також рекреаційні. Близько 38 % лісів України є експлуатаційними. Близько 60% всієї заготовленої деревини, про яку було сказано вище, було сертифіковано за схемою FSC.

FSC сертифікація ланцюгів постачання надає надійну гарантію того, що продукція, яка продається з FSC-заявою, походять із добре керованих лісів, контрольованих джерел або відновлених матеріалів. Стрімке зростання сертифікації FSC у минулі роки пояснюється тісною співпрацею з партнерами мережі в ЄС щодо ключових клієнтів і стратегічною орієнтацією європейського ринку. 392 сертифікати FSC були дійсними станом на 29 квітня 2024 року. На цю ж дату 4,89 млн га у 102 підприємствах України мали статус FSC-сертифікованих [44].

Для ТОВ «Еко Терра Трейд» FSC-сертифікація системи ведення лісового господарства підтверджує, що підприємство здійснює свою основну діяльність таким чином, щоб зберегти біологічне різноманіття та принести користь життю місцевого населення та працівників, забезпечуючи при цьому економічну життєздатність.

Також досліджуване підприємство восени 2023 року отримало сертифікат SURE – це також добровільна схема сертифікації, що надає доказ відповідності критеріям сталості згідно з вимогами Директиви ЄС 2018/2001 (RED II) шляхом проведення незалежних аудитів. Згідно даної директиви оператори установок для виробництва

електроенергії або тепла з біомаси зобов'язані довести стале виробництво та використовувати біомаси з певною номінальною тепловою потужністю [46]. Сертифікат SURE став необхідним підприємству для реалізації палива з біомаси в країни ЄС.

З Витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (Додаток В.1) бачимо, що ТОВ «Еко Терра Трейд» знаходиться за адресою: 68001, Одеська обл., м. Чорноморськ, вул. Промислова, б. 7, каб. 131.

Код за ЄДРПОУ – 42644774

На 1.10.2023 кількість працівників 15 осіб. Затверджено Штатний розклад (Додаток В.2).

Лінійна організаційна структура ТОВ «Еко Терра Трейд» наведена на рис. 2.1.

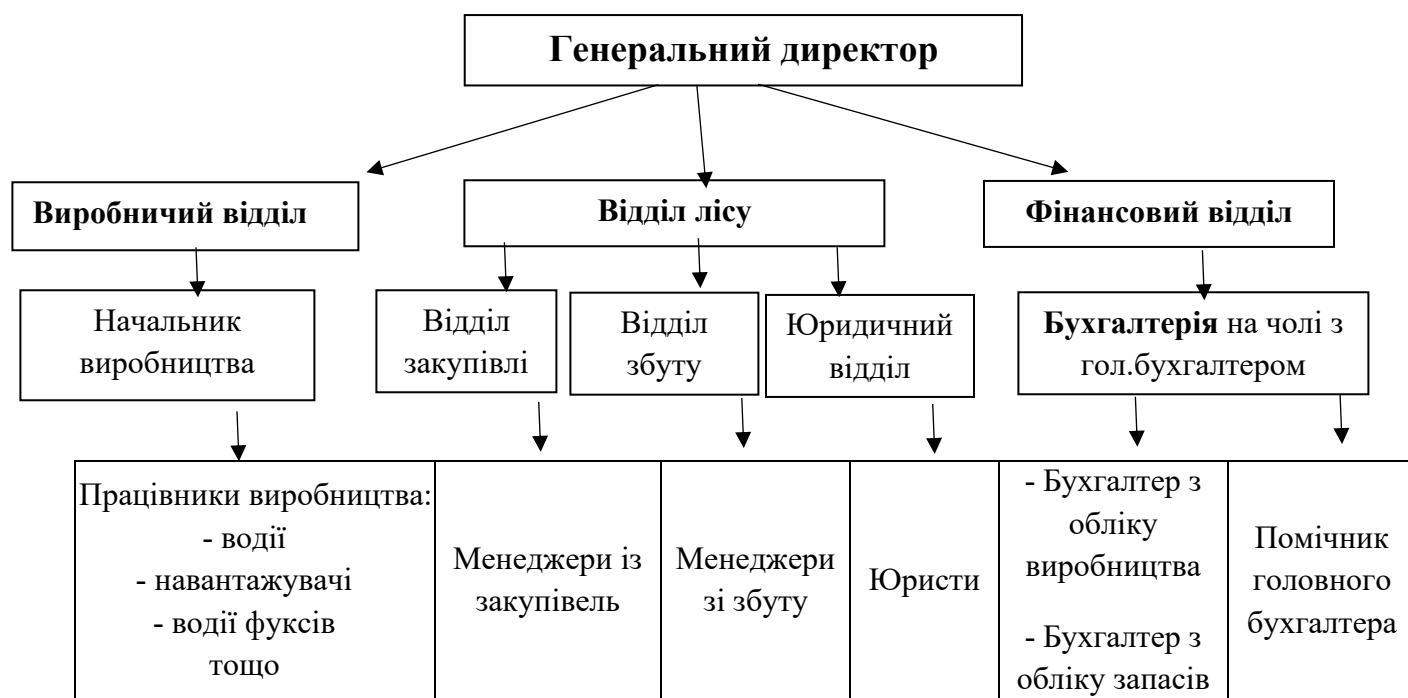

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «Еко Терра Трейд»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Засновником підприємства є Пеккер Юрій (Швейцарія), з 100% часткою у статутному капіталі (розмір внеску до статутного капіталу: 40 000,00 грн.).

Директор підприємства – Бudyко Андрій

ТОВ «Еко Терра Трейд» знаходиться на загальній системі оподаткування, є платником ПДВ з 01.01.2019 року. Індивідуальний податковий номер: 426447714045

Як видно з рис. 2.1, фінансовий відділ представлений бухгалтерією. До складу працівників бухгалтерії входять: гол. бухгалтер, його помічник (заступник) та два бухгалтери відповідно з обліку виробництва та обліку запасів. Бухгалтерський облік на підприємстві автоматизований за допомогою програмного продукту «BAS Бухгалтерія» із застосуванням національних П(С)БО.

ТОВ «Еко Терра Трейд» має затверджену Наказом керівника облікову політику (додаток Г), яка датована 2018 роком і не оновлювалась вже більше 5 років. Це видно із застарілих неактуальних положень (передбачає застосування на підприємстві журнально-ордерної форми обліку, хоча на справді це не так), посилань на недіючі законодавчі акти. Також на необхідність перегляду облікової політики вказує передбачений ліміт у розмірі 2500 грн для класифікації необоротних активів на основні засоби та малоцінні необоротні матеріальні активи.

Надамо характеристику фінансовому стану ТОВ «Еко Терра Трейд», оскільки істоті зміни у обсягах будівництва й пріоритетах щодо обрання альтернативних джерел опалювання в Україні не могли не відобразитись на економічному становищі досліджуваного підприємства (табл. 2.1).

Узагальнення даних табл. 2.1 дозволило зробити наступні висновки. Зокрема, протягом 2021-2023 років спостерігається тенденція щодо покращення ситуації із збутом готової продукції та товарів на ТОВ «Еко Терра Трейд». Про це свідчить динаміка чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів та надання послуг. У 2021 році він дорівнював 172,6 млн.грн; у 2022 році – 45,8 млн. грн; у 2023 році – 130,3 млн.грн.

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників, що відображають ефективність господарювання
на ТОВ «Еко Терра Трейд» протягом 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Роки			Зміна у 2023 р. порівняно з 2021 (+,-)
		2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6
1	Чистий дохід, тис.грн	172 631,2	45 756,9	130 266,1	-42 365,1
2	Середньоспискова чисельність персоналу, осіб	14	19	14	0
3	Середньорічна вартість активів, тис. грн	49069,85	68304,25	67686,4	18 616,55
4	Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	5043,1	3587,35	х	х
5	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	153 013,7	45453,6	128837	-24 176,7
6	Матеріальні витрати, тис.грн	45 904,11	12 743,9	41280,1	-4 624,01
7	Валовий прибуток, тис.грн	19 617,5	303,3	1 429,1	-18 188,4
8	Прибуток від основної операційної діяльності, тис. грн	2 735,2	-6 886,4	-4 970,9	-7 706,1
9	Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	4 327,0	1 177,0	-4 480,9	-8 807,9
10	Чистий прибуток, тис.грн	3548,1	965,1	-4480,9	-8029,0
11	Рентабельність продажів (за фінансовим результатом від основної операційної діяльності), %	1,58	-15,1	-3,82	-5,4
12	Матеріаломісткість реалізованої продукції, грн	0,27	0,28	0,32	0,05
13	К-т оборотності активів	3,52	0.67	1,92	-1,6
14	К-т рентабельності власного капіталу (за фінансовим результатом до оподаткування),%	85,8	32,8	х	х

Джерело: розраховано авторкою на основі звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Отже ми бачимо, що управлінському персоналу вдалося відновити обсяги ділової активності у 2023 році порівняно із 2022 роком, коли більшість місяців у діяльності досліджуваного товариства спостерігались простой. Між тим, зростання обсягів збутової діяльності, нажаль, не супроводжувалося збільшенням рівня результативності діяльності. Для доказу вказаного можливо побачити негативну динаміку фінансового результату від основної операційної діяльності: у 2021 році – прибуток від реалізації у

розмірі 2,7 млн. грн змінився на збиток: у 2022 році – 6,9 млн. грн; у 2023 році – 4,97 млн. грн (рис. 2.2).

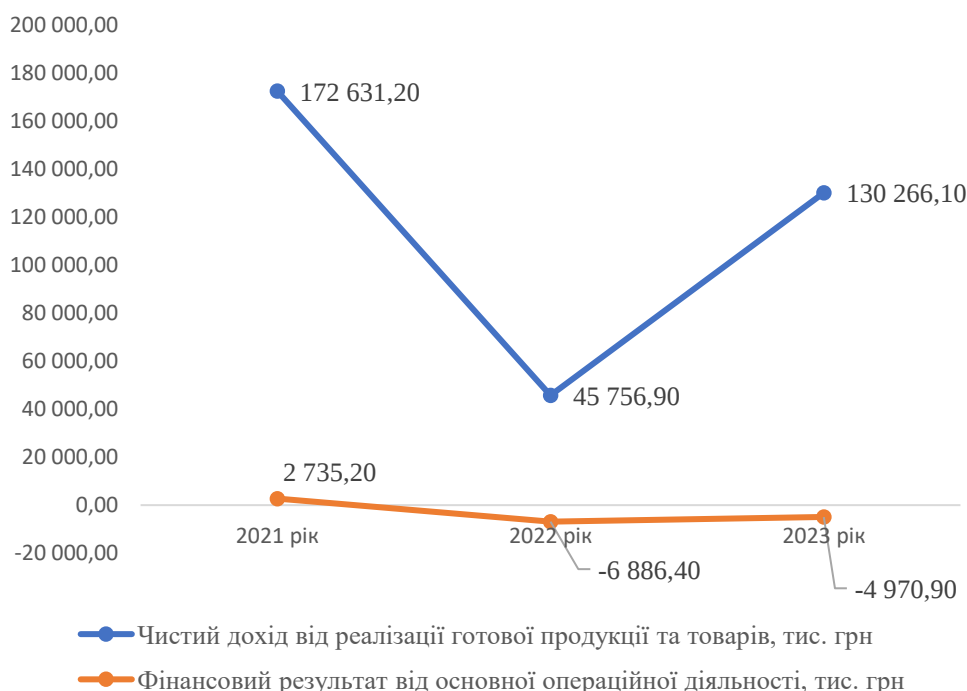

Рис. 2.2. Показники ефективності господарської діяльності

ТОВ «Еко Терра Трейд» за 2020-2022 роки

Джерело: фінансова звітність ТОВ «Еко Терра Трейд»

Доцільно також проаналізувати тенденцію щодо структури формування фінансового результату від основної операційної діяльності. Порівняємо 2022 та 2023 роки: валовий прибуток зріс з 303,3 тис. грн до 1,4 млн. грн, а збиток від основної операційної діяльності зменшився з 6,9 млн. грн до 4,97 млн. грн.

Рентабельність продажів, визначена за фінансовим результатом від основної операційної діяльності ще більш наочно демонструє тенденцію до наявності фінансової кризи у діяльності товариства. Значення рентабельності продажів у 2020 році – 1,58% змінилася на збитковість продажів, яка за 2022-2023 роки знизилась з 15,1% до 3,82%.

Отже ми бачимо, що на підприємстві наявний достатній контроль щодо оптимізації виробничих витрат й не ведеться бюджетування щодо розміру адміністративних витрат та витрат на збут. Оскільки операційна діяльність є єдиним видом діяльності на ТОВ «Еко Терра Трейд», то її збитковість обумовила наявність чистого збитку у 2023 роках. Чистий прибуток (965,1 тис. грн) за період з 2022 по 2023 рік змінився на чистий збиток (-4,5 млн. грн) (рис. 2.3).

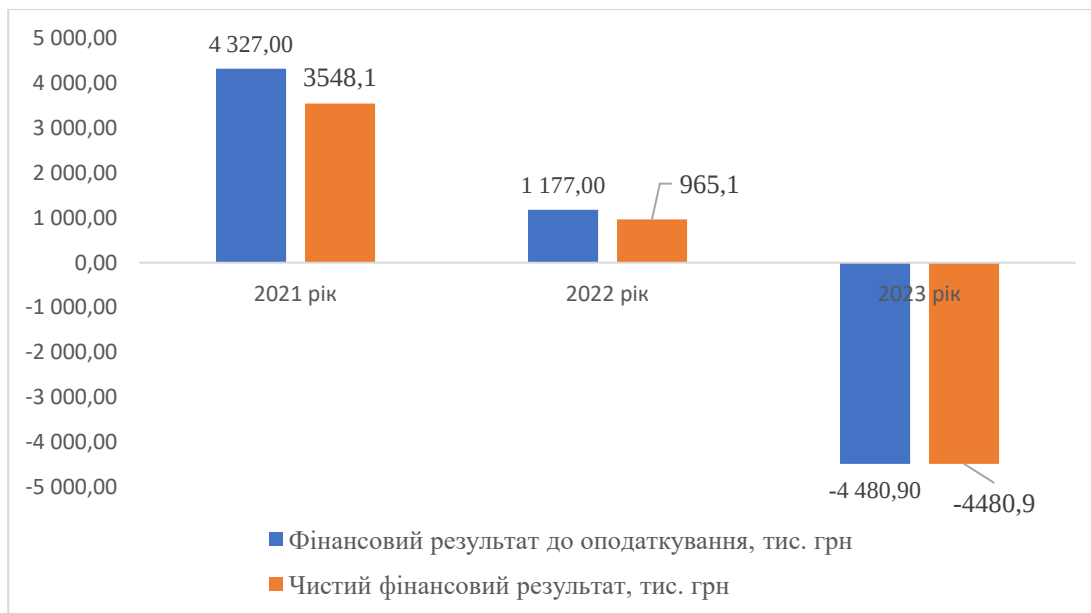

Рис. 2.3. Зміна фінансових результатів до оподаткування та чистого фінансового результату на ТОВ «Еко Терра Трейд» за 2021-2023 роки

Джерело: сформовано за даними звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Вкрай негативним є те, що для ТОВ «Еко Терра Трейд», яке є малим підприємством, така суттєва чиста збитковість стала визначальною у наявності кризи прибутковості та фінансової стійкості. Зазначимо, що за даними табл. 2.1 видно, що у 2023 році не розрахована середньорічна вартість власного капіталу підприємства, оскільки на кінець 2023 року власний капітал відображався у балансі товариства із в'ємним знаком (рис. 2.4) й суто математичні обчислення середньорічної вартості

власного капіталу не були в коректними під час їх порівняння із однойменним показником у 2021 та 2022 роках.

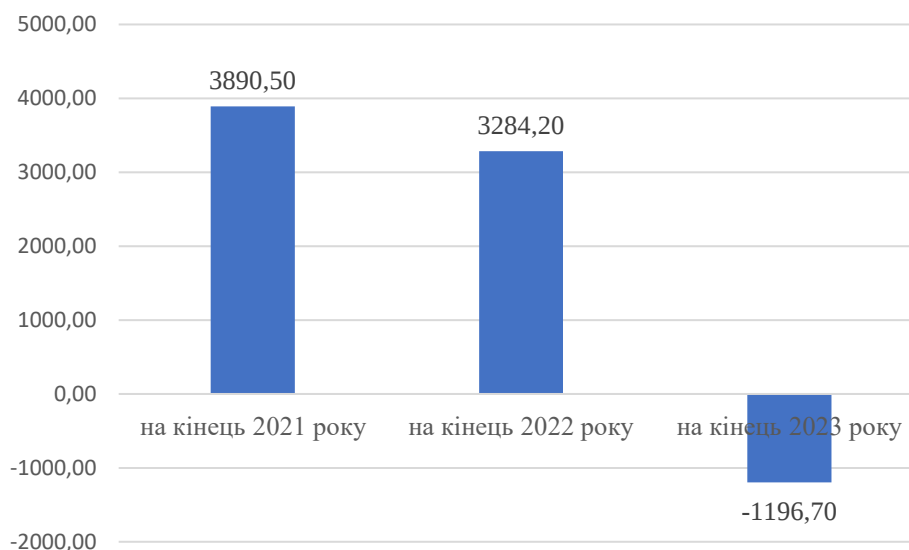

Рис. 2.4. Динаміка власного капіталу на ТОВ «Еко Терра Трейд» за 2021-2023 роки
Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Отже, ми бачимо, що на кінець 2023 року досліджуване товариство було фінансово нестійким не тільки за основним критерієм фінансової стійкості – наявність власних оборотних коштів, а й за наявністю власного капіталу у складу пасивів підприємства. Щодо порівняння динаміки показників ділової активності та ефективності господарювання зазначимо наступне: зростання коефіцієнта оборотності активів супроводжується зростанням рівня збитковості продажів, визначеної за фінансовим результатом від основної операційної діяльності. Зокрема, на рис. 2.5 ми бачимо, що коефіцієнт оборотності активів ТОВ «Еко Терра Трейд» за період 2022-2023 роки зріс з 0,67 до 1,92. Проте збитковість продажів зменшилась з 15,1% до 3,82%. Тобто, у 2022 році з кожної гривні реалізованої продукції управлінський персонал отримував 15 копійок збитку від основної операційної діяльності, а у 2023 році розмір збитку сягав вже 3,82 копійки (рис. 2.5).

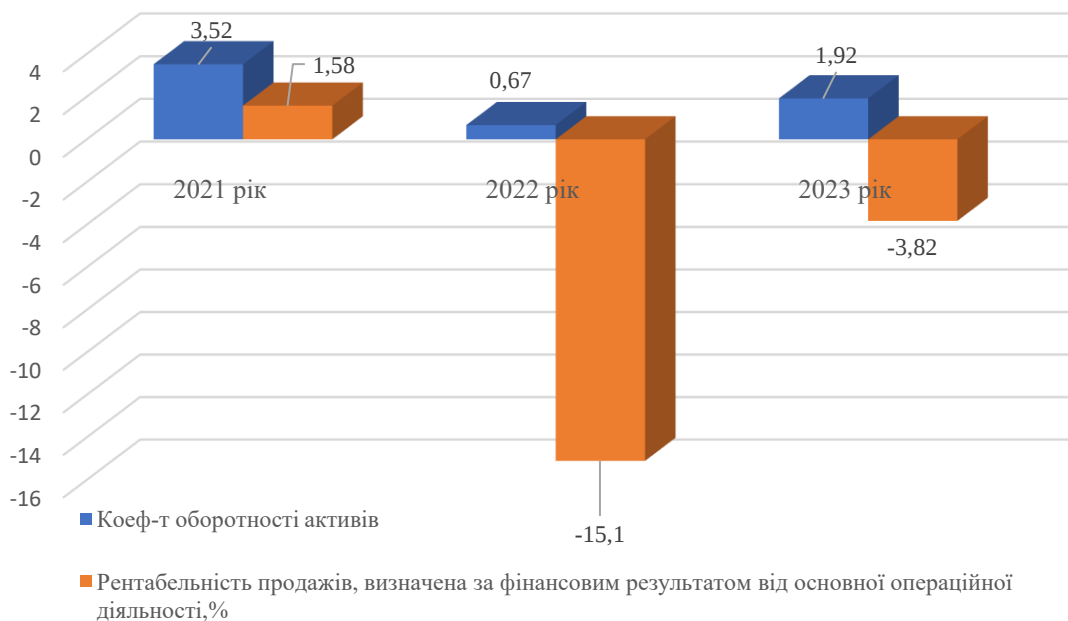

Рис. 2.5. Показники ефективності господарювання на
ТОВ «Еко Терра Трейд» за 2021-2023 роки

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Негаразди у виробничо-комерційній діяльності на досліджуваному підприємстві призвели до відсутності фінансової стійкості на ньому. Про це свідчить відсутність власного капіталу станом на кінець 2023 року. Й, відповідно, ми розуміємо, що автоматично на підприємстві відсутнім був й основний критерій фінансової стійкості – наявність власних оборотних коштів. Між тим, варто дослідити, а до 2023 року чи були у підприємства перспективи щодо збереження фінансової стійкості або воно так само було фінансово нестійким. Для цього надамо характеристику основним відносним показникам фінансової стійкості (табл. 2.2).

Як ми бачимо, протягом усього досліджуваного періоду ТОВ «Еко Терра Трейд» було фінансово нестійким. Проте, якщо у 2021 -2022 роках в нього ще був власний капітал, який, формально, відігравав роль джерела фінансування, проте реально 96% активів було профінансовано за рахунок поточних зобов'язань (принаймі станом на кінець 2022 року).

Таблиця 2.2

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «Еко Терра Трейд»

№ з/п	Показники	Методика розрахунку	на кінець 2021 р	на кінець 2022р	на кінець 2023р
1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт автономії (рекомендоване значення $\geq 0,5$)	[Власний капітал]: [Валюта балансу]	0,06	0,04	0
2	Коефіцієнт фінансового ризику (рекомендоване значення ≤ 1)	[Позиковий капітал]: [Власний капітал]	15,23	21,37	1
3	Коефіцієнт мобільності (рекомендоване значення варіюється залежно від галузі, у якій функціонує підприємство)	[Оборотні активи]: [Необоротні активи]	5,00	8,19	9,69
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (рекомендоване значення $\geq 0,1$)	[Власні оборотні кошти] : [Власний капітал]	-1,7	-1,43	x
5	Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами (рекомендоване значення ≥ 1)	[Власні оборотні кошти]: [Запаси]	-0,18	-0,1	0

Джерело: розраховано авторкою за даними звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

До того ж, наявна сума власного капіталу була настільки мала, що він повністю був іммобілізований у необоротні активи, й, відповідно, власних оборотних коштів не було протягом 2021-2022 років й маневреності власного капіталу не спостерігалось (рис. 2.6). Відповідно, автоматично коефіцієнт фінансового ризику із року в рік зростав. Якщо на кінець 2021 року на кожен гривню, вкладену у власний капітал ТОВ «Еко Терра Трейд» припадало 15,23 грн позикового капіталу, то у 2022 році вже 21,37 грн. Значення коефіцієнта фінансового ризику, яке дорівнювало на кінець 2023 року, 1 – обумовлено тим, що відсутність власного капіталу спричинила ситуацію, при якій уся діяльність товариства повністю фінансувалась за рахунок позитивного капіталу. Тому таке значення вищенаведеного коефіцієнта. Відсутність внутрішньої характеристики фінансового стану товариства – його фінансової стійкості спричинила істотне

погіршення зовнішньої характеристики фінансового стану – його платоспроможності (табл. 2.3).

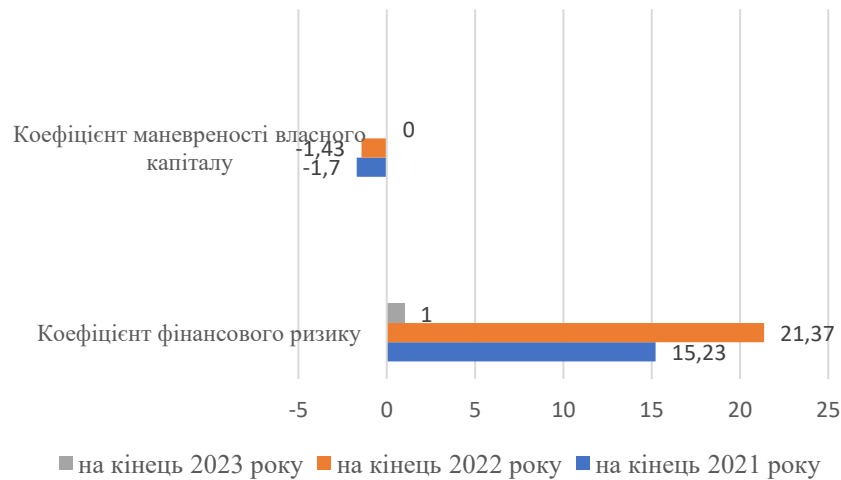

Рис. 2.6. Коефіцієнти фінансової стійкості ТОВ «Еко Терра Трейд»

Джерело: побудовано авторкою за звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Таблиця 2.3

Аналіз показників платоспроможності ТОВ «Еко Терра Трейд»

№ з/п	Показники	Методика розрахунку	на кінець 2021 року	на кінець 2022 року	на кінець 2023 року
1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (рекомендоване значення $\geq 0,2-0,25$)	[Грошові кошти та їх еквіваленти]: [Поточні зобов'язання]	0,23	0,006	0,01
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності (рекомендоване значення $\geq 0,8-1$)	[Грошові кошти та їх еквіваленти + кошти у розрахунках]: [Поточні зобов'язання]	0,27	0,25	0,41
3	Коефіцієнт загальної ліквідності (рекомендоване значення ≥ 2)	[Оборотні активи]: [Поточні зобов'язання]	0,89	0,93	0,89

Джерело: розраховано авторкою за даними звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Аналіз даних показав, що досліджуване товариство не є платоспроможним за жодним із трьох показників ліквідності станом на кінець 2023 року. Так, за рахунок

наявних на рахунках підприємства грошових коштів, управлінський персонал міг станом на кінець 2023 року покрити лише 1% поточних зобов'язань підприємства.

Наявних у сукупності грошових коштів та дебіторської заборгованості вистачало для покриття вже 41% поточних зобов'язань товариства на кінець 2023 року при нормативному значенні від 80 до 100%.

Якщо поставити питання, чи взагалі вистачає наявних оборотних активів підприємства для покриття його поточних зобов'язань, то ми бачимо, що на жаль протягом усього досліджуваного періоду їх не вистачає. Так, На кінець 2021 та 2023 років оборотних активів ТОВ «Еко Терра Трейд» вистачало щоб покрити 89% поточних зобов'язань організації. У 2022 році спостерігався трохи більший відсоток покриття – 93%.

Узагальнення результатів аналізу платоспроможності свідчить, що станом на кінець 2023 року відсоток поточних зобов'язань, яке міг покрити управлінський персонал товариства за рахунок наявних грошових коштів та швидкоореалізовуваних активів зріс з 27% до 41% (рис. 2.7).

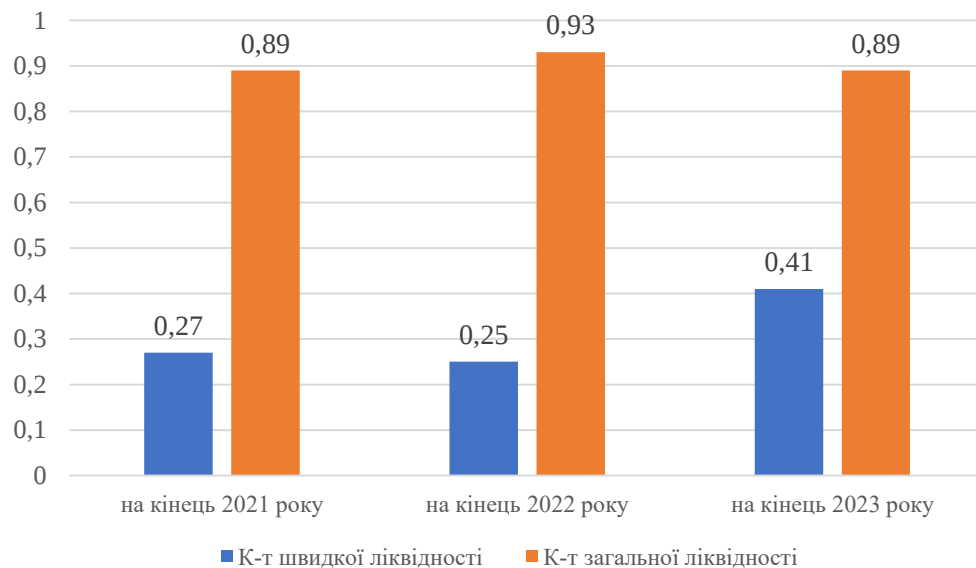

Рис. 2.7. Динаміка основних критеріїв платоспроможності
ТОВ «Еко Терра Трейд» за 2021-2023 роки

Джерело: розраховано авторкою за даними звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Проте цього було недостатньо щоб вважати товариство платоспроможним згідно із усталеною практикою стосовно оцінки вказаного критерію фінансового стану підприємства.

Таким чином, аналіз фінансового стану ТОВ «Еко Терра Трейд» свідчить, що досліджуване товариство є фінансово нестійким й неплатоспроможним. Й у його діяльності чітко прослідковуються ознаки наявності таких видів фінансових криз як криза фінансової стійкості та криза прибутковості. Й у подальших параграфах доцільно зосередитись на наданні рекомендацій, направлених на усунення вказаних видів криз.

2.2. Склад та особливості формування звітності підприємства

Звітність містить інформацію, яка відображає господарську діяльність суб'єктів господарювання і складається на основі даних обліку, за рахунок чого забезпечується її різносторонність [8, с. 221].

Згідно діючого законодавства, а саме Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [31], ТОВ «Еко Терра Трейд» відноситься є малим підприємством і відтак має право застосовувати норми і правила НПСБО 25 «Спрощена фінансова звітність» [36]. Критерії віднесення підприємств до певної категорії ми розглядали у 1 розділі даної кваліфікаційної роботи. Згідно цього документу досліджуване підприємство подає форми фінансової звітності малого підприємства, наведені у додатках до НПСБО 25, у скороченому варіанті. Фінансову звітність за формою 1-м та 2-м наведено у додатках Д.1 та Д.2 за 2022 і 2023 роки відповідно.

Процес підготовки та складання фінансової звітності на ТОВ «Еко Терра Трейд» включає декілька етапів:

1) закриття рахунків доходів і витрат та визначення чистого фінансового результату звітного періоду. Це відбувається в автоматизованому режимі в програмному продукті BAS, який використовується бухгалтерією, і називається «Закриття періоду».

До складу доходів на ТОВ «Еко Терра Трейд» входить:

- чистий дохід від реалізації тріски (товарів, послуг) – рахунок 70;
- інші операційні доходи: 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти», 714 «Дохід від операційної курсової різниці» та 715 «Штрафи, пені, неустойки», що можна побачити у загальній оборотно-сальдовій відомості по рахункам за 2022 і 2023 рік відповідно (Додаток Ж.1 та Ж.2).

До складу витрат включають:

- собівартість реалізованої готової продукції (товарів, робіт, послуг) – рахунок 90;
- інші операційні витрати: 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», а також 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти», 945 «Витрати від операційної курсової різниці» та 949 «Інші витрати операційної діяльності».

Інші доходи і інші витрати на підприємстві за аналізований період не відбувались, тому фінансовий результат від всієї діяльності співпадає з фінансовим результатом від операційної діяльності.

На ТОВ «Еко Терра Трейд» фінансовий результат підраховується у кінці кожного місяця шляхом списання доходів (клас 7 рахунків) та витрат (клас 9 рахунків) на рахунок 79 «Фінансові результати». При цьому, як видно з додатку К, складаються такі проводки:

- списано доходи: Д 701, 703, 71, 74 К 791
- списано витрати: Д 791 К 901, 903, 92, 93, 94

У кінці періоду сальдо рахунку 791 списується на рахунок 44 за допомогою регламентного документа "Визначення фінансових результатів". Це призводить до наступного: або за кредитом субрахунків 44 відображається збільшення прибутку або за дебетом рахунку 44 відображаються збитки або використання прибутку.

2) визначення залишків на рахунках активів, капіталу, зобов'язань і формування оборотно-сальдової відомості за усіма рахунками. Приклад такої відомості можна побачити у додатках Ж.1 та Ж.2 за 2022 і 2023 рр. відповідно;

3) перевірка сумісності регістрів обліку, відповідності показників - оборотів і залишків по рахунках синтетичного, і аналітичного обліку, взаємоузгодження даних. Наприклад, за рахунками обліку грошових коштів на поточних рахунках в банку

зіставляються дані про залишок грошей за останньою випискою за звітний період (Додаток Л.1) і залишок в регістрах аналітичного і синтетичного обліку (Додаток Л.2).

4) проведення інвентаризації активів і зобов'язань і підтвердження залишків на рахунках згідно вимог Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань № 879 [37]. При виявленні розбіжностей за результатами інвентаризації вносяться коригування в дані бухобліку, складається Інвентаризаційний опис (Додаток М). Однак за аналізований нами період таких операцій не відбувалось.

5) складання звіту про фінансові результати (Додаток Д.1 та Д.2) є продовженням і заключним етапом у визначенні фінансового результату за звітний період в автоматизованому режимі в програмі BAS. Для цього здійснюються необхідні налаштування регламентованих звітів з використанням актуальних на момент складання звітності форм. Показники про податок на прибуток, витрати і збитки записуються у Звіті про фінансові результати у дужках.

6) складання балансу (Додаток Д.1 та Д.2) за скороченою формою 1-м відбувається автоматизовано в програмі BAS. При складанні Балансу керуються такими правилами:

- відображаються активи, зобов'язання і власний капітал. Підсумок активів Балансу має дорівнювати сумі зобов'язань і власного капіталу;
- не згортаються статті активів і зобов'язань;
- у графі 3 відображають показники на початок звітного року, які переносяться з балансу попереднього звітного періоду;
- у графі 4 відображають дані станом на кінець звітного періоду.

7) перевірка узгодженості показників скороченої фінансової звітності є важливим етапом, який допомагає переконатися в точності та достовірності представленої інформації, а також виявити можливі помилки або недоречності у звітності для прийняття об'єктивних рішень. Це відбувається у такій послідовності:

- перевірка форми № 1-м «Баланс» на предмет рівності суми активів і суми зобов'язань та власного капіталу. Це є основним принципом бухгалтерського обліку – принципом збалансованості.

- перевірка правильності звітного періоду. Наприклад, чи відповідають дані у звіті за 2023 рік реальним подіям та транзакціям, які відбувалися у цьому періоді.
- аналіз рахунку фінансових результатів, тобто перевірка того чи всі доходи та витрати відображено у повному обсязі, і чи правильно розподілені за відповідними класифікаційними групами.
- перевірка консистентності на предмет порівнянності показників фінансових звітів з попередніми періодами та з аналогічними показниками інших підприємств у тій же галузі. Це допоможе виявити будь-які відхилення або неспівпадіння.
- перевірка розрахунків та формул на правильність і наявність помилок.

Як ми вже наголошували, ТОВ «Еко Терра Трейд» знаходиться на загальній системі оподаткування зі сплатою ПДВ, ПДФО, податку на прибуток тощо. Відтак підприємство має звітувати з оподаткування основних податків. Приклад Податкової декларації з ПДВ за звітний період наведено у додатку Н, а Декларації з податку на прибуток – у додатку П. Після проведення аудиторської перевірки, про що наявний акт (додаток Р) можна стверджувати, що ТОВ «Еко Терра Трейд» сумлінно сплачує та адмініструє податки і своєчасно подає податкову звітність. Це підтверджує відсутність помилок чи порушень за результатами аудиту.

Всю звітність ТОВ «Еко Терра Трейд» подає в електронному варіанті в Електронному кабінеті платника податків на веб-порталі ДПС України. Меню «Введення звітності» надає користувачу електронного кабінету можливість створювати, редагувати, підписувати та надсилати податкову, пенсійну та статистичну звітність до ДПС, Пенсійного фонду України та органів статистики.

2.3. Оцінка системи внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві

Нами було проведено оцінку системи внутрішнього контролю з метою виявлення проблемних моментів та формування рекомендацій для її покращення. Так, було

з'ясовано, що внутрішній контроль головним чином здійснюється під час виробничого процесу та обумовлений його специфікою.

Сировина прибуває у вагонах залізницею або автомобільним транспортом. З метою ідентифікації сировини здійснюються такі види перевірок для кожної партії сировини:

1. Контроль відповідності кількості та якості вхідного матеріалу для кожної одиниці матеріалу відповідним даним зазначеним у торговому документі, що засвідчує факт передачі відповідної одиниці матеріалу від постачальника підприємству;

2. Перевірка наявності сертифікатів або декларацій постачальника на кожну одиницю сировини (Додатки С.1, С.2 та С.3).

3. Контроль відповідності сертифікатів або декларацій постачальника даним вказаним у торговому документі, що засвідчує факт передачі відповідної партії від постачальника ТОВ «Еко Терра Трейд».

В результаті перевірки менеджер з постачання для кожної одиниці прийнятої сировини визначає один з можливих статусів: «сертифікований» або «не сертифікований», «задекларований» або «незадекларований».

Менеджер з постачання забезпечує розміщення і зберігання сировини із одним статусом окремо від сировини з іншим статусом на спеціально відведених і візуально позначених площі складу сировини підприємства, що супроводжується фото (Додаток С.4).

Інформація про прийняту сировину вноситься менеджером з постачання в «Журнал обліку вхідної сировини та допоміжних матеріалів» (журнал може вестись як у паперовому вигляді, так і в електронному) з інформацією, в тому числі, але не виключно: дата приймання, номер торгового документу, назва матеріалу, кількість матеріалу і т.п.

Торгові документи у відповідності із яким відбувалось приймання матеріалів та решта супровідних документів після завершення приймання менеджером з постачання передаються для зберігання у бухгалтерію. Після приймання сировини за допомогою

перевантажувачів здійснюється розвантаження сировини з вагонів або автомобільного транспорту та складування на території складу.

За допомогою цих же перевантажувачів грейферного типу здійснюється завантаження деревини у дробарку.

Після подрібнення деревини дробаркою ковшові навантажувачі здійснюють формування штабелів з тріски на території складу.

За результатами подрібнення деревини в кінці зміни відповідальна особа передає відповідну інформацію про використану сировину в бухгалтерію – Акт на передачу сировини у виробництво (Додаток Т).

Відображення фактів виготовлення готової продукції – тріски деревної в електронній системі бухгалтерського обліку, передбачає одночасне відображення списання відповідної сировини на підставі затвердженого коефіцієнту виходу готової продукції або пропорційно оберненої величини – норми витрат матеріалів на виготовлення одиниці продукції.

Розрахункова одиниця виміру кількості готової продукції визначається в м. куб. та/або тонах.

Конверсійні коефіцієнти для готової продукції визначається за наступною процедурою:

- Наказом директора формується комісія для встановлення конверсійних коефіцієнтів для готової продукції,
- Під наглядом комісії проводиться виготовлення одиниці готової продукції і фіксується витрата матеріалів. Отримана інформація оформляється Актом переробки сировини (Додаток У).
- Отриманий Конверсійний коефіцієнт затверджується наказом директора.

Показник конверсійного коефіцієнту готової продукції може змінюватись в залежності від породи сировини, з якої така продукція виготовлена, погодних умов (температура повітря, вологість, вітер та інші природні чинники), що впливають на готову продукцію при зберіганні на відкритому майданчику, транспортуванні та ін.

Під час відвантаження готової продукції ковшові навантажувачі здійснюють завантаження автомобілів-тягачів, на яких розміщені ковші, контейнери (навалом) або залізничних вагонів, що доставляють тріску до місця призначення.

Таким чином, встановлено, що внутрішній контроль виробничого процесу на підприємстві ТОВ «Еко Терра Трейд» ведеться ефективно.

При імпортних операціях контроль товарів, сировини здійснюється на підставі Декларації на відповідність (Додаток Ф).

Одним з основних інструментів внутрішнього контролю на підприємстві є інвентаризації, які проводяться в усіх обов'язкових за законодавством випадках і в цілому, як нами було встановлено, проводяться без порушень. Так, наприклад, у додатку М наведено приклад Інвентаризаційного опису ТМЦ, що складений за результатами проведення інвентаризації.

Контроль питань щодо дотримання вимог з охорони праці на ТОВ «Еко Терра Трейд» належить до обов'язків керівника виробничого відділу. Так, підприємством отримано дозвіл від Управління держпраці на виконання робіт підвищеної небезпеки (Додаток Х.1), а саме: вантажно-розвантажувальні роботи за допомогою машин і механізмів. Дозвіл діє до 30.09.2026 року.

До того ж підприємством подано Декларацію відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці (Додаток Х.2), де вказано про проведення аудиту охорони праці на підприємстві та вжито заходів з усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів.

У процесі оцінки нами було використано тестування ефективності процедур внутрішнього контролю, результати якого можна побачити у табл. 2.4. Як бачимо з табл. 2.4, система внутрішнього контролю працює на достатньому рівні. Ризик контролю низький, що не передбачає проходженню додаткових тестів.

Таблиця 2.4

Оцінка системи внутрішнього контролю ТОВ «Еко Терра Трейд»

Об'єкт контролю	Контрольні запитання	Відповідь	Примітки
1	2	3	4
Організаційна структура підприємства	Чи узгоджений розподіл прав, обов'язків і відповідальності з організаційною структурою підприємства?	Так	
	Чи вдається керівництво відповідного рівня до санкціонування господарських операцій?	Так	
	Чи проводиться контроль з боку вищих керівників за виконанням делегованих прав і обов'язків?	Так	
	Чи відповідає організаційна структура розмірам підприємства?	Так	
Органи управління	Чи регулярно проводяться збори засновників, наради?	Так	
	Чи оформлені рішення зборів (нарад) протоколами?	Так	
	Чи існує спеціальний орган (посада) внутрішнього контролю?	Так	
Методи управління контролем	Чи застосовується система оперативного планування і звітності підрозділів?	Так	
	Чи встановлюються причини і винуватці відхилень від встановлених показників?	Так	
	Чи здійснюється аналіз господарської діяльності: а) оперативний; б) періодичний?	Так Так	
	Чи передбачені процедури попередження і виявлення несанкціонованих операцій, помилок у документах?	Так	
	Чи здійснюється інвентаризація у передбачених законом випадках?	Так	
Внутрішній контроль (аудит)	Чи здійснюються функції внутрішнього контролю (аудиту)?	Так	
	Яка підпорядкованість органу внутрішнього контролю (аудиту)?	Система внутріш. контролю підпорядковується гол. бухгалтеру	
	Чи застосовується письмова звітність про роботу органу внутрішнього контролю (аудиту)?	Ні	
Кадрова політика	Чи має персонал підприємства відповідний професійний рівень?	Так	
	Чи виконує персонал покладені на нього обов'язки?	Так	
	Чи висока плинність кадрів на підприємстві?	Так	
Система бухгалтерського обліку	Чи достатня кваліфікація облікового персоналу?	Так	
	Чи здійснюється спеціалізація облікових робіт?	Так	
	Чи контролюється виконання старшим за посадою?	Так	
	Чи висока плинність облікових працівників?	Так	
	Чи визначена облікова політика на звітний період?	Так	
	Чи змінилася облікова політика порівняно з попереднім періодом?	Ні	

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4
	Чи виконуються встановлені процедури контролю достовірності облікової інформації: арифметична перевірка; перевірка за змістом; співставлення оборотних відомостей аналітичного та синтетичного обліку; інвентаризація та інше?	Так	
	Чи були встановлені суттєві недоліки у системі обліку попередньою перевіркою (податковими чи іншими органами)?	Ні	
	Чи застосовується графік документообігу?	Ні	
	Чи розроблений робочий план рахунків?	Так	
	Чи застосовується адекватна форма бухгалтер. обліку?	Так	
Реалізація, боржники та грошові надходження	Чи є факти відпуску товару без виписування видаткових накладних?	Ні	
	Чи помічені факти відпуску товару з підприємства за умови значного ризику платежу?	Ні	
	Чи допускаються помилок при оформленні видаткових накладних?	Ні	
	Чи відомі випадки відвантаження товарів без відображення на бухгалтерських рахунках?	Ні	
	Чи є факти неправильних записів за кредитом рахунку дебіторів?	Ні	
	Чи допускалося зниження або завищення обсягу продажу?	Ні	
Закупки, кредитори та платежі	Чи мала місце поява заборгованості за неотримані товари або за товари, відпуск яких не санкціонований?	Ні	
	Чи допускалося неправильне обчислення заборгованості?	Ні	
	Чи є факти незареєстрованої заборгованості?	Ні	
	Чи допускалася фальсифікація заборгованості сплати платежів без достатніх обґрунтувань?	Ні	
	Чи є неправильні записи за дебетом рахунків кредиторів?	Ні	
	Чи реалізовувалися основні фонди без оформлення необхідної документації?	Ні	
Оплата праці	Чи сплачувався заробіток за невиконану роботу?	Ні	
	Чи є факти необґрунтованої виплати премій та інших винагород?	Ні	
	Чи порушувалося законодавство через неправильні записи про утримання і сплату податків із заробітної плати, а також обов'язкові нарахування на заробітну плату?	Ні	
	Чи були завищені суми заробітної плати у платіжних відомостях?	Ні	
Запаси	Чи є факти витрати або розкрадання виробничих запасів?	Ні	
	Чи є випадки видатків запасів без оформлення документів?	Ні	
	Чи надає система бухобліку достатню інформацію про виробничі витрати для їх контролю?	Ні	
Управління та облік	Чи є неправильні записи в регістрах аналіт. та синтетичного обліку?	Ні	
	Чи помічені помилки в інших бухгалтерських регістрах?	Ні	
	Чи спостерігається загальна невизначеність управлінських та облікових функцій при здійсненні внутрішнього аудиту?	Ні	
	Чи помічене періодичне застосування процедур, що мають значний вплив на внутрішній контроль?	Ні	

Джерела: складено автором

Звіт незалежного аудитора (додаток Р) та результати проведеної аудиторської перевірки в 2021 році свідчать про достовірність фінансової звітності ТОВ «Еко Терра Трейд». Це важливий факт, який підтверджує надійність фінансової інформації компанії. Однак, враховуючи невизначеності, з якими зіштовхується підприємство, важливо продовжувати реагувати на зміни в економічному та політичному середовищі.

Крім того, для забезпечення стійкості та продовження успішної діяльності може бути корисним розглядати різні стратегії ризик-менеджменту. Це може включати диверсифікацію постачальників сировини, пошук альтернативних ринків збуту, а також вдосконалення внутрішніх процесів та оптимізацію витрат. Такі заходи допоможуть зменшити вплив невизначеності на ділові операції та фінансові результати компанії.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА НАПЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ЗВІТУВАННЯ НА ТОВ «ЕКО ТЕРРА ТРЕЙД»

3.1. Аналіз безбитковості діяльності та ефективності використання оборотного капіталу на досліджуваному підприємстві

Під час аналізу фінансового стану на ТОВ «Еко Терра Трейд» було виявлено, що на підприємстві існують проблеми із дотриманням фінансової стійкості та платоспроможності. Допущена втрата таких важливих параметрів життєздатності товариства була спричинена наявністю збитковості основної операційної діяльності на досліджуваному підприємстві. Тому вважаємо за необхідне, спочатку провести факторний аналіз зміни фінансового результату від основної операційної діяльності (табл. 3.1) задля виявлення причин, що обумовили наявність негативного фінансового результату від реалізації готової продукції та товарів. Й вже потім зосередились на дослідженні безбитковості діяльності ТОВ «Еко Терра Трейд» (табл. 3.2) для того, щоб відповісти на питання чи є у товариства запас фінансової міцності порти усі негаразди, які відбуваються у зовнішньому середовищі, у якому функціонує досліджуване підприємство.

Таблиця 3.1

Факторний аналіз зміни фінансового результату від основної операційної діяльності на ТОВ «Еко Терра Трейд»

Показники	2022 рік	Згідно базису на дату реалізації	2023 рік	Чинники	Вплив на прибуток	
					розрахунок	сума
1	2	3	4	5	6	7
1. Чистий дохід	45 756,9	90785.1	130 266,1	1.Зміна ціни	130 266,1 – 90 785,1	39481
2. Виробнича собівартість	45453,6	81302.2	128837	2. Зміна собівартості	128 837 – 81 302,2	-47534,8
3. Адміністративні витрат	7189.6	7189.6	4778.0	3.Зміна адмін.витрат	4778,0 – 7189,6	2411,6

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7
4. Витрати на збут	0	0	1622,0	4. Зміна витрат на збут	1622,0 -0	-1622,0
5. Прибуток від основної операційної діяльності	-6 886,4	2 293,3	-4 970,9	5. Зміна обсягу реалізації у натуральному виразі	12 319,77 – (-6886,4)	19206,17
6. Прибуток при фактичному обсязі реалізації	X	12 319,77	X	6. Зміна складу товарів	2293,3-12319,77	-10026,47

Джерело: розраховано авторкою за даними звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Прибуток при фактичному обсязі реалізації продукції = $(81\,302,2 / 45\,453,6) \times -6\,886,4 = 12\,319,77$ тис. грн

Аналіз даних показав, що зменшення збитку від основної операційної діяльності з 6,9 млн. грн до 4,97 млн. грн було обумовлено позитивною дією таких чинників як зростання відпускних цін, зменшення адміністративних витрат та зростання обсягу реалізації у натуральному виразі. За рахунок зростання відпускних цін на продукцію збиток від реалізації продукції зменшився на 3,9 млн. грн. Зменшення адміністративних витрат обумовило зниження збитку від реалізації продукції на 2,4 млн. грн. Збільшення обсягу продажів у натуральному виразі призвело до зменшення збитку від основної операційної діяльності на 19,3 млн. грн.

Досягнуте зменшення збитку від реалізації продукції було знижене за рахунок негативної дії таких чинників як зростання виробничої собівартості реалізованої продукції та зміни структури реалізації продукції у бік зменшення питомої ваги більш рентабельних виробів. Зміна структури реалізації продукції у бік зменшення питомої ваги менш витратних виробів призвела до збільшення збитку від реалізації продукції на 10 млн. грн. Зростання виробничої собівартості виробленої продукції призвело до зростання збитку від основної операційної діяльності на 4,8 млн. грн.

Далі перейдемо до аналізу кількісного рівня дослідження фінансових результатів діяльності на ТОВ «Еко Терра Трейд» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз кількісного рівня дослідження фінансових результатів
на ТОВ «Еко Терра Трейд»

№ з/п	Показники	2022 рік		2023 рік	
		тис.грн	% до чистої виручки	тис.грн	% до чистої виручки
1	2	3	4	5	6
1	Чистий дохід, тис. грн	45 756,90	100	130 266,10	100
2	Змінні витрати (собівартість реалізованої продукції), тис.грн	45453,6	99,34	128837	98,90
3	Маржинальний дохід, тис.грн	303,3	0,66	1 429,10	1,10
4	Постійні витрати (адміністративні витрати та витрати на збут), тис.грн	7189,6	15,71	6400	4,91
5	Прибуток від основної операційної діяльності, тис.грн	-6 886,40	-15,05	-4 970,90	-3,82
6	Крапка безбитковості, тис.грн	1 084 648,2	36,65	583 376	447,83
7	Коефіцієнт виробничого левериджу	0,16	x	0,05	x
8	Ефект операційного левериджу	x	x	x	x
9	Запас фінансової тривалості	-1038 891,3	x	-453110	x

Джерело: розраховано авторкою за даними звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

З табл. 3.2 видно, що досліджуване товариство у 2023 році втратило запас фінансової міцності оскільки значення точки безбитковості у абсолютному виразі (583,4 млн. грн) було майже у 4 рази більше ніж чистий дохід (130,3 млн. грн). Така ситуація була зумовлена вкрай низькою питомою вагою маржинального доходу у чистому доході від реалізації продукції та товарів (1,1%).

Для порівняння доцільно проаналізувати ситуацію із питомою вагою валового прибутку у чистій виручці від реалізації продукції у 2022 році – вона складала 0,66%. Й так само у підприємства небуло запасу фінансової міцності. Маржинальний дохід при цьому протягом 2022-2023 років зріс з 303,3 тис. грн до 1,4 млн. грн. Проте оскільки постійні витрати є дуже великими для підприємства, то ризиковість здійснення бізнесу

з виробництва технологічної та паливної тріски є досить високою для вказаного підприємства. Тому неможливо було розрахувати ефект операційного важеля. В подальшому доцільно виявити стадію розгортання кризи прибутковості на ТОВ «Еко Терра Трейд» задля надання рекомендацій, направлених на локалізацію й мінімізацію прояву вказаного виду кризи.

Далі бажано перейти до аналізу оборотності оборотних активів на досліджуваному підприємстві, оскільки ми вже неодноразово підкреслювали, що оскільки чистий дохід на ТОВ «Еко Терра Трейд» у 2023 році зріс порівняно із 2022 роком, то варто дізнатись, чи коректно управляє товариство своїми коштами у розрахунках й запасами (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Динаміка показників оборотності оборотних активів
на ТОВ «Еко Терра Трейд»

№ з/п	Показник	Роки		
		2021	2022	2023
1	2	3	4	5
1	Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн	172 631,2	45 756,9	130266,1
2	Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	42487	59048,1	60791,95
3	Середньорічна вартість запасів, тис. грн	29602,95	41989,4	38905,5
4	Середньорічна вартість готової продукції, тис. грн	46051,3	39169,35	36467,7
5	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, тис. грн	599,75	6381,95	17410,7
6	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, тис. грн	41035,5	56696,5	56685,8
7	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	4,06	0,77	2,14
8	Коефіцієнт оборотності запасів	5,83	1,09	3,35
9	Коефіцієнт оборотності готової продукції	3,75	1,17	3,57
10	Період обороту оборотних активів, дні	89,8	471,02	170,34
11	Період обороту запасів, дні	62,59	334,95	109,01
12	Період обороту готової продукції, дні	97,37	312,5	102,2
13	Період обороту дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, дні	1,27	50,9	48,78
14	Період обороту кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, дні	86,8	452,3	158,83

Джерело: розраховано авторкою за фінансовою звітністю ТОВ «Еко Терра Трейд»

Аналіз даних табл. 3.3 свідчить, що протягом 2021-2023 років оборотність оборотних активів має тенденцію до прискорення. Цей висновок випливає з аналізу такого показника як коефіцієнт оборотності оборотних активів. Якщо у 2021 році оборотний капітал за рік робив 4 обороти, то у 2022 році – вже менше ніж один оберт. У 2023 році ситуація покращилася, оскільки оборотний капітал за рік обертався вже більше ніж 2 рази. Якщо задатися питанням – зростання оборотності оборотного капіталу було обумовлено виключно зростанням відпускних цін на готову продукцію та товари ТОВ «Еко Терра Трейд» внаслідок інфляційного сплеску в економіці України й запровадження воєнного стану чи за рахунок саме поліпшення ефективності – збільшення обсягів проданої продукції у натуральному виразі й намаганням управлінського персоналу знизити собівартість виробленої готової продукції, то однозначну відповідь на це питання можна отримати, проаналізувавши тенденції у зміні що найменше у чотирьох показниках. Зокрема, для того, що стверджувати, що зростання оборотності оборотних активів обумовлено саме підвищенням рівня ефективності господарювання, треба мати тенденцію, за якою зростання коефіцієнта оборотності оборотних активів повинно супроводжуватись зростанням коефіцієнта оборотності запасів. На досліджуваному підприємстві коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс з 0,77 у 2022 році до 2,14 у 2023 році. А зростання коефіцієнта оборотності запасів за цей же період відбулося з 1,09 до 3,35. Більш глибокий рівень аналізу ділової активності проведемо завдяки порівнянню динаміки коефіцієнта оборотності запасів й коефіцієнта оборотності готової продукції. Так, зростання коефіцієнта оборотності запасів з 1,09 у 2022 році до 3,35 у 2023 році супроводжується збільшенням коефіцієнта оборотності готової продукції з 1,7 до 3,35.

Також для остаточного усвідомлення, що управлінський персонал ТОВ «Еко Терра Трейд» поліпшив ефективність управління засобами у розрахунках варто проаналізувати взаємозв'язок між такими коефіцієнтами. Так, порівняння періоду обороту запасів й періоду обороту кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги свідчить, що ефективність управління кредиторською заборгованістю за товари,

роботи та послуги на підприємстві є достатньо високою. Про це свідчить те, що період обороту запасів значно менший ніж період обороту по кредиторській заборгованості за товари, роботи та послуги. У 2022 році 335 днів проти 452 дні; у 2023 році – 109 днів проти 158 днів. Додатковим до цього аналізу є оцінка зміни у періодах обороту між дебіторською та кредиторською заборгованостями за товари, роботи та послуги. Для того, щоб у поточній ситуації було достатньо коштів для покриття хоча б частини найбільш термінових зобов'язань підприємства, період обороту по дебіторській заборгованості за товари, роботи та послуги повинен бути меншим за період обороту по кредиторській заборгованості за товари, роботи та послуги. На ТОВ «Еко Терра Трейд» період обороту по дебіторській заборгованості за товари, роботи та послуги протягом 2021-2023 років стабільно менше за період обороту по кредиторській заборгованості за товари, роботи та послуги. Зокрема, у 2023 році співвідношення між цими періодами склало 48 днів проти 158 днів. Це означає, що кошти від дебіторів за відвантажену їм продукцію та товари надходять на розрахункові рахунки ТОВ «Еко Терра Трейд» кожні 48 днів, а розраховуватись із кредиторами за надану сировину та послуги, управлінський персонал повинен тільки через кожні 158 днів. Подібні співвідношення спостерігаються також й у 2021-2022 роках й це є позитивним для товариства, оскільки навіть за наявності ознак неплатоспроможності (усі значення показників платоспроможності на аналізованому підприємстві у 2023 році є нижчими за рекомендовані значення) для того, щоб покрити невелику частину найбільш строкових зобов'язань у товариства вистачить наявних коштів, а вже в подальшому доцільно узгодити графік сплати заборгованості.

Узагальненням усього вищенаведеного є розрахунок вивільнення з обороту коштів у зв'язку із прискоренням тривалості одного обороту оборотних коштів.

$$\begin{aligned} \text{Вивільнення з обороту оборотних активів} &= \frac{(170 \text{ днів} - 471 \text{ днів}) \times 130\,266,1 \text{ тис.грн}}{365 \text{ днів}} \\ &= -107\,424,92 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

Таким чином, ми бачимо, що попри усі негаразди із фінансовою стійкістю та платоспроможністю, а також прибутковістю бізнесу, на ТОВ «Еко Терра Трейд» завдяки прискоренню тривалості одного обороту оборотних активів з 471 дня у 2022 році до 170 днів у 2023 році з обороту було вивільнено 107,5 млн. грн, тобто цю суму грошей було зекономлено.

3.2. Аналіз вірогідності банкрутства на ТОВ «Еко Терра Трейд»

Розширюючи оцінку змін у діловій активності ТОВ «Еко Терра Трейд» (табл. 3.3) варто перейти до факторного аналізу зміни періоду одного обороту оборотних активів, оскільки саме вказаний аналіз покаже наскільки позитивно вплинули зміни у зростанні збутової діяльності на підприємстві на стан його оборотності (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз впливу факторів на зміну оборотності оборотного капіталу
ТОВ «Еко Терра Трейд» за 2022-2023 роки

Показники	Середні залишки оборотного капіталу	Чистий дохід	Період одного обороту, дні	Вплив чинників на зміну тривалості обороту	
				дні	назва чинника
1	2	3	4	5	6
За 2022 рік	59048,1	45 756,90	471	х	х
При залишках 2023 року і чистому доході 2022 року	60791,95	45 756,90	485	14	збільшення залишків оборотного капіталу
За 2023 рік	60791,95	130 266,10	170	-315	Збільшення чистого доходу від реалізації

Джерело: розраховано авторкою за даними фінансової звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

Із табл. 3.4 ми бачимо, що прискорення періоду одного обороту оборотних активів на досліджуваному підприємстві з 471 дня у 2022 році до 170 днів у 2023 році обумовлено зростанням чистого доходу від реалізації продукції. Так, за рахунок

збільшення обсягів реалізації продукції тривалість одного обороту оборотних активів зменшилась на 315 днів. Збільшення середньорічної вартості оборотного капіталу зменшило досягнутий позитивний результат на 14 днів. Тому варто додатково провести аналіз зміни операційного та фінансового циклів на ТОВ «Еко Терра Трейд» й виявити, чи високий ризик потрапляння товариства у боргову яму (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Динаміка тривалості виробничого, операційного та фінансового циклів
на ТОВ «Еко Терра Трейд» за 2022-2023 роки

№ з/п	Показники	Роки		Зміна, (+,-)
		2022	2023	
1	2	3	4	5
1	Чистий дохід від реалізації готової продукції та товарів, тис.грн	45 756,90	130 266,10	84509,2
2	Середньорічна вартість запасів, тис.грн	41989,4	38905,5	-3083,9
	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості, тис.грн	10089,35	21424	11334,65
	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості, тис.грн	64716,9	66642,65	1925,75
3	Тривалість виробничого циклу, дні	334,9	109,0	-225,9
4	Швидкість обороту в днях дебіторської заборгованості, дні	80,5	60,0	-20,5
5	Тривалість операційного циклу, дні (ряд.3 + ряд.4)	415,4	169	-246,4
6	Швидкість обороту в днях кредиторської заборгованості, дні	516,2	186,7	-329,5
7	Тривалість фінансового циклу, дні	-100,8	-17,7	83,1

Джерело: розраховано авторкою за даними фінансової звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

За даними табл. 3.5 ми бачимо, що у 2022 та 2023 роках тривалість фінансового циклу була від'ємною. Це означає, що одного господарського обороту вже недостатньо щоб у повному обсязі розрахуватись за найбільш строковими зобов'язаннями перед кредиторами. Також ми бачимо, що у складі кредиторської заборгованості ТОВ «Еко

Терра Трейд» починають з'являтися прострочені платежі. Тому подальші дії товариства повинні бути направлені на зменшення періоду обороту кредиторської заборгованості. Усунення ознак неплатоспроможності на ТОВ «Еко Терра Трейд» буде характеризуватися тенденцією збільшення фінансового циклу за рахунок більш інтенсивного скорочення періоду погашення кредиторської заборгованості порівняно з темпом зменшення тривалості операційного циклу [6, с. 46].

Оскільки на досліджуваному підприємстві спостерігається відсутність власного капіталу станом на кінець 2023 року й усі зобов'язання складаються виключно з поточних зобов'язань, а у складі поточних зобов'язань відсутні короткострокові кредити банків, то вважаємо за доцільне оцінити вірогідність банкрутства ТОВ «Еко Терра Трейд» за допомогою такої моделі вірогідності банкрутства як модель О.О. Терещенка. Нами обрані саме вказані моделі вірогідності банкрутства, оскільки вагові значення коефіцієнтів у складових цих моделей розроблені із врахуванням вітчизняної специфіки господарювання й, відповідно, отримані результати, на нашу думку, є більш релевантними для прийняття управлінських рішень.

Модель О.О. Терещенка має наступний вигляд:

$$Z = 1,5 x_1 + 0,08 x_2 + 10 x_3 + 5 x_4 + 0,3x_5 + 0,1 x_6, \quad (3.1)$$

де: x_1 – відношення грошового потоку підприємства, який визначається як сума чистого фінансового результату та нарахованої за звітний період амортизації, до зобов'язань підприємства;

x_2 – відношення валюти балансу підприємства до його зобов'язань;

x_3 – відношення чистого фінансового результату підприємства до валюти його балансу;

x_4 – відношення чистого фінансового результату підприємства до чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг;

x_5 – відношення запасів підприємства до чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг;

x_6 – відношення чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг до валюти балансу підприємства.

Одержані значення показника Z можна інтегрувати наступним чином: $Z > 2$ – товариство є фінансовою стійким і йому не загрожує банкрутство; $1 < Z < 2$ – у товариства порушено фінансову рівновагу (фінансову стійкість), але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління; $0 < Z < 1$ – товариству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів; $Z < 0$ – товариство є напівбанкрутом [4, с. 69].

Вихідні дані для розрахунку вірогідності банкрутства на ТОВ «Еко Терра Трейд» наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Оцінка вірогідності банкрутства ТОВ «Еко Терра Трейд»
за допомогою моделі О.О. Терещенка

№ з/п	Показники	Роки	
		2022	2023
1	2	3	4
1	Чистий фінансовий результат, тис. грн	965,1	-4480,9
2	Нарахована амортизація за рік, тис. грн	2 520,7	1275,8
3	Cash flow (Чистий прибуток + амортизація), тис. грн	3485,8	-3205,1
4	Середньорічна вартість зобов'язань, тис. грн	64 716,9	66 642,65
5	Середньорічна вартість валюти балансу, тис. грн	68 304,25	67 686,4
6	Чистий дохід, тис. грн	45 756,9	130 266,1
7	Середньорічна вартість запасів, тис. грн	41989,4	38905,5
8	x_1 – відношення грошового потоку підприємства, який визначається як сума чистого фінансового результату та нарахованої за звітний період амортизації, до зобов'язань підприємства	0,054	-0,048
9	x_2 – відношення валюти балансу підприємства до його зобов'язань	1,055	1,016
10	x_3 – відношення чистого фінансового результату підприємства до валюти його балансу	0,014	-0,066

Продовження табл. 3.6

1	2	3	4
11	х ₄ – відношення чистого фінансового результату підприємства до чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг	0,021	-0,034
12	х ₅ – відношення запасів підприємства до чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг	0,918	0,299
13	х ₆ – відношення чистого доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг до валюти балансу підприємства	0,670	1,925

Джерело: розраховано авторкою за даними фінансової звітності ТОВ «Еко Терра Трейд»

$$Z_{2022} = 1,5 \times 0,054 + 0,08 \times 1,055 + 10 \times 0,014 + 5 \times 0,021 + 0,3 \times 0,918 + 0,1 \times 0,670 = \\ = 0,081 + 0,0844 + 0,14 + 0,105 + 0,2754 + 0,067 = 0,7528$$

$$Z_{2023} = 1,5 \times -0,048 + 0,08 \times 1,016 + 10 \times -0,066 + 5 \times -0,034 + 0,3 \times 0,299 + 0,1 \times 1,925 = \\ = -0,072 + 0,08128 - 0,66 - 0,17 + 0,0897 + 0,1925 = -0,53852$$

Аналіз вірогідності банкрутства, проведений нами за допомогою моделі О.О. Терещенка показав, що у 2022 році ТОВ «Еко Терра Трейд» загрожувало банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів (значення Z (0,7528) було менше 1). У 2023 році ситуація кардинально погіршилась, оскільки значення Z (= -0,53852) було менше 0 й товариство згідно із цією моделлю є напівбанкрутом.

3.3. Напрями вдосконалення звітності та її аналізу на ТОВ «Еко Терра Трейд»

На нашу думку, звітність підприємств потребує постійного удосконалення і адаптації до змін у бізнес-середовищі та суспільстві. Фінансова звітність виступає не лише як інструмент для відображення минулих фінансових результатів компанії, але й як основа для прогнозування майбутніх тенденцій. Це означає, що на основі аналізу

фінансових показників і звітності підприємства можна розробляти стратегії і плани на майбутнє. Для досягнення цієї мети підприємства повинні розвивати системи прогнозування та стратегічного планування, які будуть базуватися на аналізі фінансових даних. Ці системи дозволяють враховувати ризики, потенційні можливості та виклики, з якими стикається компанія, і розробляти відповідні стратегії для оптимального використання ресурсів та капіталу. Такий підхід допомагає компаніям сьогодні бути більш гнучкими та реагувати на зміни в економічному середовищі, забезпечуючи стабільність і успішний розвиток у майбутньому.

Після ретельного дослідження діючої системи формування звітності на підприємстві, вважаємо, що основними напрямками вдосконалення звітності на ТОВ «Еко Терра Трейд» можуть бути такі (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Напрями вдосконалення звітності на ТОВ «Еко Терра Трейд»

Джерело: складено актором

Розглянемо більш детально кожний напрямок.

1) взаємозв'язок з іншими внутрішніми процесами управління

Звітність підприємства повинна бути взаємопов'язана з іншими внутрішніми процесами управління, такими як бюджетування, фінансове планування та аналіз ризиків, що дозволить керівництву не тільки зрозуміти поточний фінансовий стан і приймати обґрунтовані управлінські рішення, а й адекватно оцінювати можливості та загрози, що стоять перед бізнесом. Особливо звертаємо увагу на необхідності інтеграції облікових даних з системою управління ризиками, що дозволить краще розуміти потенційні загрози для стабільності компанії та розробити ефективні стратегії їх управління під час війни у нашій державі.

2) посилення кібербезпеки

У часи цифровізації зберігання та обробка фінансових даних вимагають посиленої уваги до кібербезпеки. Необхідно регулярно оновлювати програмне забезпечення і посилювати системи безпеки, проводити навчання співробітників щодо протидії фішингу (коли злочинці намагаються отримати конфіденційну інформацію: паролі, кредитні картки або особисті дані шляхом введення потенційної жертви в обман), шпигунським програмам та іншим кіберзагрозам.

3) врахування принципів соціальної відповідальності та сталого розвитку

В умовах війни необхідність врахування аспектів сталого розвитку та інтеграція корпоративної соціальної відповідальності у бізнес-стратегію підприємства стає першочерговою. Тому звітність має включати інформацію про екологічні, соціальні аспекти діяльності компанії та її вплив на суспільство, навколишнє середовище, громади тощо. У цьому контексті рекомендуємо ТОВ «Еко Терра Трейд» оприлюднювати інформацію на офіційному сайті про участь соціальних, екологічних програмах, допомогу ЗСУ та інші важливі аспекти, пов'язані зі сталим розвитком. Це може бути реалізовано у тому числі через формування нефінансової звітності хоча б у самому спрощеному її вигляді.

4) вдосконалення облікової політики

Оновлення застарілого Наказу про облікову політику (Додаток Г) є необхідним зараз для досліджуваного підприємства та допоможе забезпечити правильне відображення фінансової інформації в звітах. Перегляд має здійснитись за такими положеннями:

- уточнити правила класифікації активів, зокрема необоротних, та зобов'язань,
- визначення методів оцінки активів і зобов'язань,
- встановлення меж суттєвості для статей фінансової звітності,
- визначення конкретної методики застосування окремих елементів облікової політики тощо.

Також вважаємо за потрібне встановити чіткі вимоги щодо строків, порядку формування та внесення змін в облікову політику підприємства, наприклад щорічно на початку звітного року.

5) підвищення кваліфікації персоналу

Необхідно забезпечити високий рівень кваліфікації персоналу, який працює з фінансовою та іншою звітністю і передбачити регулярне навчання та професійний розвиток не лише для працівників бухгалтерії, а й для керівників всіх рівнів, які повинні мати розуміння, як читати та інтерпретувати фінансові звіти.

6) залучення зацікавлених осіб і врахування їх інтересів

Удосконалення фінансової звітності передбачає активне залучення всіх зацікавлених сторін – акціонерів, кредиторів, клієнтів, партнерів та співробітників. Їх відгуки, інтереси та вимоги мають бути враховані при формулюванні звітності. Це неодмінно дозволить підприємству підтримувати відкритий та прозорий діалог з усіма групами стейкхолдерів.

Кожен з цих напрямків спрямований на покращення та адаптацію звітності до сучасних вимог та викликів управління підприємством, що у кінцевому випадку забезпечить більш ефективну та прозору комунікацію з різними зацікавленими сторонами та підвищить довіру до фінансово-господарської діяльності ТОВ «Еко Терра Трейд».

Менеджменту ТОВ «Еко Терра Трейд» рекомендується провести наступні заходи задля зменшення витрат на виробництво продукції та зростання обсягів продажів.

Необхідно здійснити оновлення виробничої бази підприємства через закупівлю такого обладнання: дробарки (дробильні машини), які є ключовим обладнанням для подрібнення сировини (деревини) на тріску; ковшові навантажувачі для формування штабелів з тріски на складі.

Менеджмент компанії ТОВ «Еко Терра Трейд» може розглянути використання дробильних машин на цьому невеликому підприємстві, яке спеціалізується на виробництві тріски. Ось кілька популярних варіантів, які можуть підійти для такого невеликого підприємства:

- модель Vecoplan VAZ може бути оптимальним вибором для невеликого підприємства. Вона має високу ефективність у подрібненні деревини, компактні розміри та можливості адаптації до невеликих обсягів виробництва;
- Weima WL 4 є іншим варіантом з компактними розмірами та підходить для обробки деревини на невеликих підприємствах. Вона забезпечує ефективне подрібнення деревини, що забезпечує високу якість продукції.

Для системи відсіву та очищення сировини на підприємстві можна розглянути кілька можливих варіантів обладнання: вібраційні сита або сепаратори від різних виробників, таких як SWECO, Kason та інші, можуть бути ефективними для відсіву тріски. Вони дозволяють відділити потрібні розміри тріски від непотрібних частинок.

Для ТОВ «Еко Терра Трейд» можливе зменшення витрат на сировину шляхом використання деревини для виробництва біопалива, такого як біопелети або біомаса. Це ефективний спосіб використання менш цінних елементів деревини для виробництва енергії. Також, варто розглянути використання відходів виробництва для виготовлення додаткових продуктів або як сировину для інших процесів, включаючи виробництво біопалива, компосту та вирощування грибів для подальшого продажу. Крім того, тріска може бути сировиною для виробництва компосту, оскільки вона містить органічні

речовини, які можуть покращувати ґрунт. Також, тирсу можна використати як субстрат для вирощування грибів, таких як шампіньйони чи інші їстівні гриби.

Для можливого виробництва біопелет на ТОВ «Еко Терра Трейд» можна використати обладнання, що вже є на підприємстві, таке як дробарка, прес-гранулятор, сушарка та холодильна система. Прес-гранулятор є основним обладнанням для виготовлення біопелет. Він стискає підготовлену сировину у вигляді гранул під високим тиском та температурою. На початкових етапах розвитку бізнесу виробництва біопелет, підприємства можуть використовувати менш потужні прес-гранулятори для зменшення витрат.

Для збільшення обсягів продажів продукції, ТОВ «Еко Терра Трейд» може укласти партнерські угоди з харчовими підприємствами та сільськогосподарськими фермами, які використовують тріску у своїй діяльності. Це може забезпечити стабільні продажі продукції в Україні. Також важливо підкреслити екологічні переваги тріски як біоресурсу, що може привернути увагу екологічно свідомих споживачів чи компаній, що дбають про свій екологічний вплив на довкілля.

Оскільки на підприємстві не має системи знижок, треба розглянути можливості впровадження програми лояльності для постійних клієнтів. Надання знижок, бонусів або спеціальних умов для постійних покупців може підштовхнути до збільшення обсягів продажів.

Впровадження запропонованих рекомендацій у практику господарювання допоможе підвищити обсяги продажів тріски на ТОВ «Еко Терра Трейд».

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження особливостей і методики складання звітності українських підприємств на прикладі ТОВ «Еко Терра Трейд», можна зробити такі загальні висновки.

1. Дослідження складу, видів та нормативно-правового забезпечення звітності підприємств встановило, що звітність є ключовим елементом фінансової прозорості та взаємодії з зацікавленими сторонами, який забезпечує довіру, ефективне управління та прийняття обґрунтованих рішень, сприяючи стійкому розвитку бізнесу в довгостроковій перспективі. Склад, строки подання, види звітів, особливості їх складання регулюється законодавством України через НПСБО 1, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», МСБО 1, спеціальні методичні рекомендації та інші нормативні документи.

2. Вивчення актуальності складання та сутності нефінансової звітності показало, що нефінансова звітність – це частина звітності підприємства, яка не стосується фінансової діяльності, але включає в себе інформацію про різні аспекти діяльності підприємства, такі як соціальна відповідальність, екологічна діяльність, корпоративна культура, управління персоналом та інші. Основними її складовими вважається: соціальна відповідальність, екологічна діяльність, корпоративна культура, гідність та управління. Звітність, підготовлена на підставі принципів ESG, набуває дуже особливого значення у сучасному бізнес-середовищі, де сталість, соціальна відповідальність та етичні стандарти відіграють значну роль для інвесторів, споживачів та усіх зацікавлених сторін.

Вважаємо, що Звіт з управління потребує вдосконалення як з сторони законодавців щодо регламентації окремих положень до розкриття інформації, так і з сторони компаній, які мають по новому сприймати необхідність звітування про екологічні, економічні і соціальні аспекти власної діяльності. Це стає реальною необхідністю у зв'язку із, по-перше, підвищенням важливості функціонування в умовах сталості під час війни, а по-друге, прийняттям стандартів звітності про сталий розвиток у ЄС і

розумінням об'єктивності включення і України в процеси такого звітування у майбутньому.

3. У роботі було досліджено розвиток інноваційних технологій у звітності підприємств і встановлено, що їхнє впровадження відкриває безліч можливостей для покращення якості життя людей, оптимізації виробництва та послуг, підвищення прозорості діяльності підприємств, а також зростання ефективності управління в цілому. Перспективами розвитку інноваційних технологій у звітності, на нашу думку, є штучний інтелект, підвищення конкурентоспроможності, блокчейн технології, зменшення ризику помилок та економія фінансів, електронна звітність та документообіг, аналітика та Big Data. Проте разом з цими перевагами інноваційні технології несуть за собою певні ризики, які було розглянуто у 1 розділі роботи і встановлено, що вони потребують уважного аналізу та управління. До складу основних ризиків впровадження інноваційних технологій було віднесено: фінансові збитки, конфіденційність та безпека даних (кібератаки), складність впровадження, помилки та неточності.

4. Дослідження звітності підприємств здійснювалось на прикладі даних ТОВ «Еко Терра Трейд», яке з 2018 року функціонує у сфері лісопильного та стругального виробництва, здійснюючи у тому числі експортно-імпорتنу діяльність. У 2 розділі роботи розглянуто особливості здійснення діяльності досліджуваним підприємством, організації системи обліку та контролю, а також специфіку формування та подання звітності

Аналіз фінансового стану показав, що на кінець 2023 року досліджуване товариство було фінансово нестійким та неплатоспроможним. Щодо порівняння динаміки показників ділової активності та ефективності господарювання зазначимо наступне: зростання коефіцієнта оборотності активів супроводжується зростанням рівня збитковості продажів, визначеної за фінансовим результатом від основної операційної діяльності. Зокрема, коефіцієнт оборотності активів ТОВ «Еко Терра Трейд» за період 2022-2023 роки зріс з 0,67 до 1,92. Проте збитковість продажів зменшилась з 15,1% до 3,82%.

5. Розрахунки свідчать, що досліджуване товариство у 2023 році втратило запас фінансової міцності оскільки значення точки беззбитковості у абсолютному виразі було майже у 4 рази більше ніж чистий дохід. Така ситуація була зумовлена вкрай низькою питомою вагою маржинального доходу у чистому доході від реалізації продукції та товарів (1,1%.)

На ТОВ «Еко Терра Трейд» період обороту по дебіторській заборгованості за товари, роботи та послуги протягом 2021-2023 років стабільно менше за період обороту по кредиторській заборгованості за товари, роботи та послуги. Зокрема, у 2023 році співвідношення між цими періодами склало 48 днів проти 158 днів. Подібні співвідношення спостерігаються також й у 2021-2022 роках й це є позитивним для товариства, оскільки навіть за наявності ознак неплатоспроможності (усі значення показників платоспроможності на аналізованому підприємстві у 2023 році є нижчими за рекомендовані значення) для того, щоб покрити невелику частину найбільш строкових зобов'язань у товариства вистачить наявних коштів, а вже в подальшому доцільно узгодити графік сплати заборгованості.

6. Наше дослідження показало, що у 2022 та 2023 роках тривалість фінансового циклу на ТОВ «Еко Терра Трейд» була від'ємною. Це означає, що одного господарського обороту вже недостатньо щоб у повному обсязі розрахуватись за найбільш строковими зобов'язаннями перед кредиторами. Також ми бачимо, що у складі кредиторської заборгованості ТОВ «Еко Терра Трейд» починають з'являтися прострочені платежі. Тому подальші дії товариства повинні бути направлені на зменшення періоду обороту кредиторської заборгованості.

Оскільки на досліджуваному підприємстві спостерігається відсутність власного капіталу станом на кінець 2023 року й усі зобов'язання складаються виключно з поточних зобов'язань, а у складі поточних зобов'язань відсутні короткострокові кредити банків, то вважаємо за доцільне оцінити вірогідність банкрутства ТОВ «Еко Терра Трейд» за допомогою такої моделі вірогідності банкрутства як модель О.О. Терещенка. Розрахунки свідчать, що у 2022 році ТОВ «Еко Терра Трейд» загрозувало банкрутство,

якщо воно не здійснить санаційних заходів (значення Z (0,7528) було менше 1). У 2023 році ситуація кардинально погіршилась, оскільки значення Z ($=-0,53852$) було менше 0 й товариство згідно із цією моделлю є напівбанкрутом.

7. За результатами дослідження було надано низку рекомендацій, направлених на зниження витрат на виробництво технологічної та паливної тріски й зростання обсягів її продажів. Також за результатами дослідження запропоновано керівництву підприємства певні напрями вдосконалення звітності на ТОВ «Еко Терра Трейд», серед яких основні такі: взаємозв'язок з іншими внутрішніми процесами управління, посилення кібербезпеки, врахування принципів соціальної відповідальності та сталого розвитку, вдосконалення облікової політики, підвищення кваліфікації персоналу, залучення зацікавлених осіб і врахування їх інтересів та інші.

Вважаємо, що запропоновані рекомендації дозволять підвищити ефективність звітування на ТОВ «Еко Терра Трейд» та в цілому позитивно вплинуть на систему управління та функціонування підприємства під час війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенько М. М. Інноваційна діяльність в бухгалтерському обліку підприємств торгівлі. Інформаційні системи і технології в економіці : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. К. : КНТЕУ, 2011. С. 204-206. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/31725/OAAO_18_99.pdf?sequence=1 (дата звернення: 10.04.2024).
2. Бенько М. М., Москалюк Г. О. Бухгалтерська та управлінська звітність в умовах глобалізації та цифровізації: інновації та проблеми. Колективна наукова монографія «Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав XXI століття». Розділ 7. Вінниця. 2022. С. 2-18. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/monographs/article/view/18447/16182> (дата звернення: 07.04.2024).
3. Боярова О. А. Фінансова та не фінансова інформація звіту про управління. 2022. № 1(01). С. 17-22. URL: <https://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/37/33> (дата звернення: 02.02.2024).
4. Власюк В.Є., Гордієнко К.О., Пшенична А.О. Оцінка ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств (на прикладі ПАТ «Комбінат «Тепличний»). Економіка і суспільство. Вип. 12. 2017. С. 68-72. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/11.pdf (дата звернення: 05.05.2024)
5. Волкова Н. А. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н. А. / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.
6. Волчек Р. М., Коляда А. Л., Нікуліна Т. М. Конспект лекцій з дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансами підприємств» для студентів-магістрантів денної форми навчання спеціальності «Облік та оподаткування». Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2016. 62 с.

7. Гнедіна К. В., Нагорний П. В. Звіт про управління: сутність та особливості формування. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 1(25). С. 134-142. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/236050/234446> (дата звернення: 10.03.2024).
8. Дубина О. Л. , Шевченко Т. О., Ткаченко О. С. Статистична звітність підприємства: поняття та порядок подання. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 66. С. 220-224. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/6458> (дата звернення: 01.05.2024).
9. Дядін А. С. Класифікація видів звітності за різними ознаками. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 1 груд. 2023 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 97.
10. Звітність підприємств : навч. посіб. / В. П. Пантелеєв, О. А. Юрченко, Г. М. Курило, К. В. Безверхий ; за заг. редакцією д. е. н., проф. В. П. Пантелеєва. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». 2017. 432 с.
11. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
12. Іллнер К. Зобов'язання зі звітності у сфері сталого розвитку - що означає Директива про корпоративний сталий розвиток (CSRD) для моєї компанії? 2022. URL: <https://www.dqsglobal.com/uk-ua/navchajtesya/blog/zobov%22yazannya-zi-zvitnosti-u-sferi-stalogo-rozvitku-scho-oznachae-direktiva-zi-zvitnosti-u-sferi-stalogo-rozvitku-csrd-dlya-moeyi-kompaniyi> (дата звернення: 10.04.2024).
13. Кантаєва О.В. Концептуальні проблеми розвитку системи бухгалтерського обліку в управлінні інноваційними процесами. URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6213/1/PPRBS_11.pdf (дата звернення: 02.04.2024).
14. Коваль Л. В., Томчук О. Ф., Немеш Г. С. Аналітичні властивості фінансової звітності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. № 31. С. 193-197.

15. Когут Ю.І. Цифрова трансформація економіки та проблеми кібербезпеки: практич. посіб. Київ: КК «СІДКОН», 2021. 368 с. URL: <https://nashformat.ua/pdf-preview/kiberbezpeka-ta-ryzyky-tsyfrovoi-transformatsii-kompanij-928039> (дата звернення: 10.04.2024).
16. Кононенко Л. В. Інноваційні технології в бухгалтерському обліку. *Фінанси, облік, банки*. 2014. № 1 (20). С. 161-166. URL: <https://jfub.donnu.edu.ua/article/download/1015/1032> (дата звернення: 12.03.2024).
17. Костюк І. ESG-звітність під час війни: чому важливо продовжувати. *Дія: бізнес*. 2023. URL: <https://business.diiia.gov.ua/cases/sistematizacia-biznes-procesiv/esg-zvitnist-pid-cas-vijni-comu-vazlivo-prodovzuvati> (дата звернення: 22.04.2024).
18. Кундеус О., Зарудна Н. Перспективи використання діджитал-технологій в обліку та звітності. *Облік діяльності бізнесу в умовах воєнного стану: новації – 2023: збірник матеріалів Першого бухгалтерського воркшопу-стажування (26 жовтня-03 листопада 2023 р.* Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023. С. 50-53. URL: https://magazine.faaf.org.ua/images/stories/zb_conference/workshop-1-2023.pdf (дата звернення: 25.04.2024).
19. Лаврова-Манзенко О. О., Андрусак В. М.. Роль фінансової звітності в управлінні підприємством. *Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького*. 2021. № 3. С. 90-100.
20. Лемішовська О. С., Михайловський В. О. Управлінська звітність підприємства: теоретико-методичні аспекти та принципи формування. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2023. № 1 (9). С.179-188.
21. Любанова А. Як складати фінансову звітність малого підприємства (форми № 1-м, 2-м). *Експертус головбух*. 2024. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/6381> (дата звернення: 28.04.2024).
22. Марченко М. М., Ширяєва Л. В., Онешко С. В. та ін. Аналіз фінансової звітності підприємства (практикум): навч. посіб. Київ: Інтернаука, 2021. 176 с.

23. Москалюк Г.О., Нікітенко К.С. Зміна ролі звіту про управління з прийняттям стандартів звітування зі сталого розвитку (ESRS). *Науковий вісник ОНЕУ*. 2024. №3-4 (у друку).

24. Москалюк Г.О., Тонгобаш Т.Д. Звітність як інструмент підвищення ефективності управління діяльністю підприємства. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2022. № 9-10. С. 30-36. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2022/298-299/pdf/30-36.pdf> (дата звернення: 20.03.2024).

25. Озерова О. Де знайти показники класифікації підприємства, щоб подати фінзвітність. *Експертус Головбух*. 2023. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/15070> (дата звернення: 25.02.2024).

26. Озерова О. Фінзвітність за 2023 рік: пам'ятка для бухгалтера. *Експертус Головбух*. 2024. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/16071> (дата звернення: 02.04.2024).

27. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3> (дата звернення: 29.02.2024).

28. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ МФУ № 879 від 02.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 14.03.2024).

29. Потьомкіна А. Л. Напрями вдосконалення складання фінансової звітності підприємства. Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2023 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 19 грудня 2023 р. Харків : НТУ "ХПІ", 2023. С. 102-103. URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73573> (дата звернення: 10.05.2024).

30. Прийняття Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку. BDO Україна. 2023. URL [https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2023/adoption-of-european-sustainability-reporting-standards-\(esrs\)-completed-on-october-21,-2023](https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2023/adoption-of-european-sustainability-reporting-standards-(esrs)-completed-on-october-21,-2023) (дата звернення: 11.04.2024).

31. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>_(дата звернення 20.01.2024).

32. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 №40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/40-15> (дата звернення: 09.04.2024).

33. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління. Міністерство фінансів України: Наказ від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18> (дата звернення: 10.02.2024).

34. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення 28.12.2023).

35. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>_(дата звернення: 05.04.2024).

36. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ МФУ від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 06.04.2024).

37. Фінзвітність: форми, строки і порядок подання. *Експертус Голоvbух*. 2023. URL: <https://1gl-vip.expertus.ua/#/document/16/34511/>_(дата звернення: 11.03.2024).

38. Хоміч А., Спільник А. Фінансова звітність підприємства як інформаційна база фінансового аналізу. *Інноваційний розвиток освіти, науки, бізнесу, суспільства та довкілля в умовах глобальних викликів: VI націон. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених*. 17 листопада 2021 р. Тернопіль, Вектор. 2021. С. 66-67. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43435/1/%D0%A5%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%20%D0%90%D0%BB%D0%BB%D0%B0.pdf> (дата звернення 29.02.2024).

39. Шум М. А., Доровський О. Ф., Чуприна С. М. Деякі аспекти складання та аналізу фінансової звітності підприємства в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку*.

2019. № 29. С. 628-632. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/SHum-M.-A..pdf> (дата звернення 06.03.2024).

40. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися. 2022. URL: <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczyry-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysya/> (дата звернення: 26.01.2024).

41. Abela M. A new direction? The “mainstreaming” of sustainability reporting. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*. 2022. Vol. 13. Is. 6. Pp. 1261–1283. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/SAMPJ-06-2021-0201/full/html> (дата звернення 13.02.2024).

42. FSC факти та цифри в Україні. *Forest Stewardship Council Ukraine*. 2024. URL: <https://ua.fsc.org/ua-uk/fsc-facts-figures-in-ukraine> (дата звернення 07.05.2024).

43. Shubina S., Miroshnyk O., Rudenko A., Karapetyan R., Shevchuk D. Financial reporting as part of the system of information supply of modern enterprise management. *Financial and credit systems: prospects for development*. 2021. № 2(2). P. 16-24. URL: <https://periodicals.karazin.ua/fcs/index> (дата звернення 02.05.2024).

44. SURE – сталі ресурси. *Bureauveritas Ukraine*. 2024. URL: <https://www.bureauveritas.com.ua/needs/sure-stali-resursy> (дата звернення 07.05.2024).

ДОДАТКИ